



PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE  
JA INFORMATSIOONI AMET



Euroopa Maaelu Arengu  
Põllumajandusfond:  
Euroopa investeringud  
maapiirkondadesse

## ABIKS TAOTLEJALE

# Eesti maaelu arengukava 2014-2020 Keskkonnasõbraliku majandamise toetus 2017

Taotluste vastuvõtt e-PRIAs 2.– 22. maini

**Tallinn  
Tartu  
2017**

<b>1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMATOETUSED 2017. AASTAL</b> .....	3
<b>2. KESKKONNASÕBRALIKU MAJANDAMISE TOETUSE (KSM) NÕUDED</b> .....	3
2.1. KSM põhitegevus.....	4
2.2. KSM lisategevused .....	17
<b>3. KOHUSTUS</b> .....	19
3.1. Kohustuse üleandmine .....	20
3.2. Kohustuse suurendamine .....	20
3.3. Kohustuse asendamine.....	21
<b>4. TAOTLEMINE</b> .....	21
4.1. Taotleja .....	21
4.2. Põllumajandusmaa registrisse kandmine .....	21
4.3. Põldude joonistamine e-PRIAs .....	22
4.4. Taotluse täitmine.....	24
<b>5. TAOTLUSE ESITAMINE</b> .....	24
<b>6. TAOTLUSEL ESITATUD ANDMETE MUUTMINE VÕI TAOTLUSE MENETLEMISE LÕPETAMINE</b> .....	26
6.1. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist .....	26
6.2. Taotlusel esitatud andmete muutmine .....	26
6.3. Taotluse menetlemise lõpetamine (annulleerimine) .....	27
6.4. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud.....	27
<b>7. TAOTLUSE KONTROLLIMINE</b> .....	28
7.1. Halduskontroll.....	28
7.2. Kohapealne kontroll.....	29
<b>8. TOETUSE VÄHENDAMINE</b> .....	31
8.1. Toetuse vähendamine toetusõiguslikkuse alusel, s.h pindalade erinevuse tõttu.....	31
8.2. Toetuse vähendamine baas- ja toetatavate nõuete rikkumise eest .....	31
8.3. Toetuse vähendamine taotluse hilinenult esitamise eest.....	32
8.4. Toetuse vähendamine juhul, kui taotleja ei ole deklareerinud kogu maakasutust.....	32
8.5. Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu .....	32
<b>9. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE</b> .....	32
<b>10. TOETUSE MAKSMINE</b> .....	33
<b>11. OTSUSE VAIDLUSTAMINE</b> .....	33
<b>12. TOETUSE TAGASINÕUDMINE</b> .....	34
<b>13. TOETUSE ANDMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE</b> .....	34
<b>14. KESKKONNATOETUSTE SEIRE JA HINDAMINE</b> .....	34
<b>15. KSM TOETUSE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID</b> .....	36
15.1. Eesti õigusaktid .....	36
15.2. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu ning Komisjoni määrused.....	36
15.3. Muud dokumendid .....	37

# 1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMATOETUSED 2017. AASTAL

13. veebruaril 2015. aastal kiitis Euroopa Komisjon heaks [Eesti maaelu arengukava 2014–2020](#) (edaspidi MAK). 2017. aastal saab taotleda järgmisi MAK toetusi ([maaeluministri 19.01.2017 määrus nr 8 „2017. aastal „Eesti maaelu arengukava 2007–2013” ja „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused“](#)):

1. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede ehk põllumajanduslik keskkonnatoetus:
  - 1.1. Keskkonnasõbraliku majandamise toetus (KSM)
  - 1.2. Piirkondlik mullakaitse toetus (MULD)
  - 1.3. Keskkonnasõbraliku aianduse toetus: keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus (KSA) ja keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse toetus (KSK)
  - 1.4. Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus (SORT)
  - 1.5. Ohustatud tõugu looma pidamise toetus (OTL)
  - 1.6. Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus (PLK)
2. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus (MAH)
3. Loomade heaolu toetus (LHT)
4. Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus (NAT)
5. Natura 2000 erametsamaa toetus (NAM)

Käesolev “Abiks taotlejale” käsitleb keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlemiseks vajalikku infot.

## 2. KESKKONNASÕBRALIKU MAJANDAMISE TOETUSE (KSM) NÕUDED

Toetust võib taotleda KSM põhitegevuse ja lisategevuste (täiendav veekaitse lisategevus ja mesilaste korjealade rajamise lisategevus) elluviimise eest. Lisaks on võimalus jätta püsirohumaad üle aasta hooldamata. KSM põhitegevust tuleb ellu viia viie järjestikuse kalendriaasta (edaspidi kohustuseperiood) jooksul, täiendavat veekaitse lisategevust ja mesilaste korjealade rajamise lisategevust tuleb ellu viia ühe kalendriaasta (edaspidi kohustuseaasta) jooksul. Täiendava veekaitse lisategevuse ja mesilaste korjealade rajamise lisategevuse elluviimise eest võib toetust taotleda iga-aastaselt või harvemini, esitades asjakohased andmed toetuse taotlusega. Alates teisest kohustuseaastast võib ellu viia ka põllulindude soodustamise lisategevust. Lisategevusi saab ellu viia üksnes koos põhitegevusega. Lisategevuste elluviimisel toimub kohustuseaastate loendamine põhitegevuse kohustuseaastate järgi. Näiteks kui toetust taotleti 2015. aastal ja kahel esimesel aastal (2015 ja 2016) viidi ellu vaid põhitegevust ning 2017. aastal taotletakse toetust lisategevuste eest, siis lisategevused viiakse ellu kolmandal kohustuseaastal.

Kuna täiendavat veekaitse lisategevust ja mesilaste korjealade rajamise lisategevust peab ellu viima samal maal, kus põhitegevustki, siis toimub kohustuse suurendamine, vähendamine, asendamine, üleandmine ja ülevõtmine üksnes selle kohustusealuse maaga, millel viiakse ellu põhitegevust. Põllulindude soodustamise lisategevust viiakse ellu püsirohumaal, mille kohta KSM toetust taotleda ei saa, seega ei arvestata seda maad ka kohustusealuse maa hulka.

## Maksimaalne toetuse suurus

KSM toetus on üks kuuest põllumajandusliku keskkonnatoetuse alameetmest, millele on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 1305/2013 lisas sätestatud maksimaalne toetuse suurus hektari kohta aastas:

- üheaastaste kultuuride hektari kohta 600 € (siia gruppi arvestatakse teraviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid, kaunviljad, rühvelkultuurid, köögiviljad ja mustkesa);
- mitmeaastaste kultuuride hektari kohta 900 € (siia gruppi arvestatakse kõik ravim- ja maitsetaimed, maasikad ning viljapuu- ja marjaaiad);
- muu maakasutuse puhul 450 € (siia gruppi arvestatakse kõik põllud maakasutusega PR, TPR, P+heintaimed ja PLK maad).

Kui taotleja ületab toetust taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, siis ületava osa eest talle toetust ei maksta. Oluline on, et hektari kohta makstava toetuse piirmäära arvutamisel arvestatakse kõik taotletud põllumajanduslikud keskkonnatoetused kokku (KSM, KSA, KSK, MULD, PLK ja SORT toetus).

## 2.1. KSM põhitegevus

### Toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

KSM toetust saab taotleda põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik. Toetust ei või taotleda taotleja, kes taotleb samaaegselt:

- 1) MAH toetust või
- 2) MAK 2007–2013 alusel antavat mahepõllumajandusliku tootmise toetust.

Taotleja peab igal kohustuseaastal kasvatama põllumajandusliku majapidamise põllumaal vähemalt kolme erinevat põllumajanduskultuuri. Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad maad, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid ja lühiajaline rohumaa) või M (mustkesa). Kolmest põllumajanduskultuurist vähemalt üks peab olema teravili, kaunvili, rühvelkultuur, õlikultuur, kiukultuur, muu tehniline kultuur, ravimtaim, maitsetaim, köögivili või maasikas.

Põllumajanduskultuuride arvu määratlemisel lähtutakse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1307/2013](#) artikli 44 lõikes 4 ning [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 639/2014](#) artiklis 40 sätestatust. Selle kohaselt loetakse ühte perekonda kuuluvad põllumajanduskultuurid üldjuhul üheks kultuuriks. Erinevad kultuurtaime perekonnad on näiteks nisu, oder, kaer, rukis, ristik jne. Samasse perekonda kuuluvaid tali- ja suvivilju arvestatakse siiski erineva põllumajanduskultuurina, seega näiteks talinisu ja suvinisu loetakse erinevateks kultuurideks. Erandi moodustavad ka taimeliigid, mis kuuluvad järgmistesse sugukondadesse: ristõielised (nt raps, rüps, harilik kapsas), maavitsalised (nt kartul, tomat) ja kõrvitsalised (nt kurk, kõrvits), kus iga taimeliiki käsitletakse erineva põllumajanduskultuurina. Erinevate põllumajanduskultuuridena käsitletakse ka kesa (mustkesa, sööt) ja heintaimede segu (rohi ja rohttaimed). Seega kui kasvatatakse puhaskultuurina ristikut ning seguna ristikut ja timutit, siis on tegemist kahe erineva põllumajanduskultuuriga. Kasvatatavad taimede segud, mis koosnevad muudest põllumajanduskultuuridest kui heintaimed, loetakse hoolimata sellest, millistest konkreetsetest põllumajanduskultuuridest segu koosneb, kõik üheks kultuuriks ehk segakultuuriks. Segakultuuriks on näiteks kaunvilja ja teravilja segu. Allakülvide korral loetakse erinevaks põllumajanduskultuuriks üksnes kattevilid. Kui samal põllul kasvatatakse samaaegselt kahte või enam kultuuri eraldi ridades, arvestatakse iga põllumajanduskultuur, mis hõlmab

põllust vähemalt 25%, erineva põllumajanduskultuurina. Põllumajanduskultuurid koos süstemaatilise kuuluvusega on nimetatud [põllumajanduskultuuride loetelus](#).

Kui taotleja taotles perioodi 2007–2013 KSM toetust ja planeeris oma lühiajalise rohumaa enne viiendat aastat püsirohumaaks (märkides taotlusele PR), peab ta seda maad säilitama rohumaana vähemalt viis aastat selle rajamise aastast arvates, märkides pindalatoetuste- ja maksetaotlusel sellise maa maakasutustüübiks kindlasti PR. 2007–2013 perioodi KSM planeeritud püsirohumaade puhul tuleb kindlasti neid hoida viis aastat rohumaana, et kuni 4-aastaste rohumaade suhe ei läheks tagasiulatuvalt suuremaks kui 50%, mistõttu eelmisel perioodil makstud toetus nõutakse nende aastate eest tagasi!

### **Toetusõiguslik põllumajandusmaa**

KSM toetusõiguslik on põllumaa, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, rühvelkultuuri, õlikultuuri, kiukultuuri või muud tehnilist kultuuri (edaspidi põllukultuur), köögivilja, ravimtaimi, maitsetaimi või maasikat. Kuna kohustuseperioodi jooksul võib tekkida vajadus jätta põllumaa sööti või hoida seda mustkesas, siis vältimaks sellise maa osas kohustuse katkemist ja eelnevalt makstud toetuse tagasimaksmist, on toetusõiguslikuks maaks määratletud ka mustkesa ja sööti jäetud maa. Kuid sellel kohustuseaastal, kui maad hoitakse mustkesas või jäetakse see sööti, selle maa kohta toetust ei maksta.

Lisaks võib toetust taotleda põllumaa kohta, millel kasvatatakse kuni neljal järjestikusel aastal heintaimi, kuid hiljemalt heintaimede kasvatamise neljandale järjestikusele aastale järgneval kohustuseaastal hiljemalt 15. juuniks peab sellel maal kasvatama kas põllukultuuri, köögivilja, ravimtaimi, maitsetaimi, maasikat või hoidma seda maad mustkesas. Toetust võib taotleda ka põllumaa kohta, millel kasvatatakse seemne tootmiseks heintaimi, mis on põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määruses nr 56 „[Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded](#)” sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud. See annab võimaluse taotleda toetust ka üle nelja aasta samal maal kasvatatavate heintaimede kohta, muudel juhtudel peab pärast heintaimede kasvatamise neljandat järjestikust kalendriaastat kasvatama sellel maal põllukultuuri, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi või hoidma seda maad mustkesas. Heinaseemnepõllu kohta toetuse taotlemiseks tuleb taotlusel põldude loetelus märkida heinaseemnepõllu veergu märke HS. Põllumajandusametisse põldtunnustamise taotlust esitades tuleb kasutada sama põllumassiivi numbrit, põllu numbrit ja põllu pindala, mis esitatakse pindalatoetuste- ja maksetaotlusel PRIA-le. Kui üle nelja aasta samal maal kasvatatud heintaimi kohustuseaastal ei põldtunnustatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude tõttu, siis selle maa osas toetust ei maksta või makstakse proportsionaalselt [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 4 kohaselt. Kui üle nelja aasta samal maal kasvatatud heintaimi ei põldtunnustatud taotleja enda süül, siis ei ole see põld toetusõiguslik ja eelnevatel aastatel selle põllu osas makstud toetus nõutakse tagasi. Kui kuni nelja-aastast heinaseemnepõldu kohustuseaastal vääramatu jõu, erandlike asjaolude või muude põhjuste tõttu ei põldtunnustatud, käsitletakse seda maad kui tavapäraselt kuni nelja-aastast rohumaad.

Kui enne kohustuse võtmist on heintaimi kasvatatud samal maal juba mitu järjestikust aastat, siis peab kohustuseperioodil sellel maal kasvatama vähemalt pärast rohumaa neljandat aastat põllukultuuri, ravimtaimi, maitsetaimi, köögivilja või maasikat või hoidma seda maad mustkesas. See tähendab, et rohumaa vanust arvestatakse tagasiulatuvalt. Kui pärast rohumaa neljandat aastat ei kasvatata kohustuseperioodil sellel maal põllukultuuri, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi või ei hoita seda maad mustkesas, siis nõutakse eelmistel kohustuseaastatel selle rohumaa kohta makstud toetus tagasi. See tähendab, et kohustuseperioodi jooksul ei tohi pärast heintaimede kasvatamist jätta maad ka sööti – sel juhul nõutakse samuti

selle maa kohta makstud toetus tagasi! Kui kohustuse võtmise aastal taotletakse toetust viienda aasta rohumaa, siis selle maa kohta toetust ei maksta ja selle maa osas ei alga kohustus. Olemasoleva rohumaa ja heinaseemnepõllu uuendamine ilma põllukultuuri, ravimtaimede, maitsetaimede, köögivilja või maasika kasvatamiseta või maa mustkesas hoidmiseta ei katkesta rohumaa vanust. Nimetatud kultuure peab kasvatama hiljemalt pärast rohumaa neljandat aastat põhikultuurina või hoidma maad mustkesas. Sööti jäetud maa, mida kasutatakse heintaimede vaheldusena, ei katkesta olemasoleva rohumaa ega heinaseemnepõllu vanust. Heintaimed võib külvata küll pärast sööti, kuid sellisel juhul peab enne sööti jätmist kasvatama sellel maal põllukultuuri, köögivilja, maasikat, ravim- või maitsetaimi või hoidma seda maad mustkesas.

Heintaimed, mis on külvatud enne 15. juunit, on taotlemise aasta põhikultuur ja sel juhul loetakse külvamise aasta heintaimede vanuse arvestamisel esimeseks aastaks. Heintaimede allakülvi aasta loetakse heintaimede vanuse arvestamise juures nullaastaks, kuna põhikultuurina arvestatakse kattekultuuri. Ka samal aastal pärast põhikultuuri, milleks võib olla põllukultuur, ravim- või maitsetaimed, köögivilja või maasikas, koristamist külvatud heintaimed arvestatakse nullaastaks. Heintaimede nullaastaks loetakse ka heintaimede külvid, mis on tehtud pärast 15. juunit maale, mida samal aastal hoiti mustkesas.

Kui taotletakse MULD toetust maale, kus on kasvatatud kuni neljal järjestikusel aastal heintaimi, siis see maa ei lähe KSM toetusõigusliku pinna arvestusse! Alates 2016. aastast on muutunud MULD toetuse lühiajaliste rohumaaapõldude maakasutustüübi märkimine. Kui 2015. aastal märgiti lühiajalise rohumaa põllud, millele taotleti MULD toetust, maakasutustüübiks „PR“ ehk need põllud planeeriti jätta püsirohumaa, siis alates 2016. aastast tuleb nende põldude maakasutustüübiks märkida „P“ (põllumaa).

Kuna KSM toetuse üheks eesmärgiks on suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, siis arvestatakse toetusõigusliku maa hulka ka mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava tee ja põllukultuuri, köögivilja, maasika, ravim- või maitsetaimede, heintaimede, mustkesas hoitava maa või sööti jäetud maa vahel paiknev kuni 5 meetri laiune mitmeaastaste kõrreliste heintaimede ja teiste rohtsete õistaimede segust koosnev mitmeliigilise taimestikuga rohumaaariba (KSMis edaspidi rohumaaariba). Kuna sellised rohumaaaribad on ka üheks agrotehniliseks võtteks bioloogilise taimekaitse soodustamiseks, siis võib need rohumaaaribad arvestada selle toetusõigusliku põllu pindala hulka, millega rohumaaariba piirneb.

KSM toetust saab taotleda kokku vähemalt 1,00 ha suuruse toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus taotlemise aastal kasutada. Iga põllu või samal massiivil asuvatest samasse ühikumäära gruppi kuuluvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 ha.

PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide register on aluseks otsetoetuste ja MAK toetuste menetlemisel.

KSM toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse:

- 1) MAH toetust;
- 2) PLK toetust;
- 3) MULD toetust;
- 4) KSA toetust.

Ka püsirohumaa, püskikultuuride, katmikalal kasvatatavate kultuuride ja teiste eelpool loetlemata kultuuride või kultuurigruppide kohta ei saa KSMi taotleda. Tagasirajatud püsirohumaa ei ole KSM toetusõiguslik maa. Kui püsirohumaa rajatakse tagasi KSM kohustusega maale, siis selle maa osas kohustus katkeb ja eelnevatel aastatel makstud toetus küsitakse tagasi.

Toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka arvatakse:

- 1) kuni 2 meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm. Piirete all peetakse enamasti silmas teatud piirkondadele omaseid kiviaedu. Traditsioonilisteks maastikuobjektideks saab lugeda nt puude või põõsaste read või muud sellised joonobjektid. Karjateed arvestatakse olenemata nende laiuusest põllu pindala sisse; ja
- 2) põllumajandusministri 14. jaanuari 2015.a määruse nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“ (edaspidi HPK määrus) § 3 lõigetes 1–10 nimetatud maastikuelemendid. Nendeks maastikuelementideks on põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk, kraav, kiviaed; [looduskaitseaduse](#) § 4 lõikes 1 sätestatud kaitstavad looduse üksikobjektid, milleks on üksik puu, kivi (sh rahn või kivikülv) ja allikas, [muinsuskaitseaduse](#) § 3 lõikes 2 sätestatud kinnismälestised, milleks on matusepaik, muistne põld, lohukivi, kultusekoht, tee ja sild ning pärandkultuuriobjektina kaardistatud mälestuskivi, pärimustega allikas, puu, kivisild, kivitruup, munakivitee ja karjatanum.

Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka on PRIA arvestanud lisaks põllumajanduskultuuri kasvupinnale ka eelpool nimetatud maastikuelemendid (nt põllumaal asuvad põllusaared või põllumaaga külgnevad kraavid), juhul kui need on taotleja deklareeritud, taotleja kasutuses ning kantud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse.

Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud (vastavalt [Euroopa komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 9 lõike 3 punktis b sätestatud tingimustele).

Viimasel neljal aastal aktiivses kasutuses olnud põllumassiivide piirid on nähtavad PRIA põllumassiivide veebikaardil <https://kls.pria.ee/kaart/>.

Toetusõigusliku põllumajandusmaana ei käsitleta:

- 1) põllumassiivil paiknevaid üle 0,01 ha suuruseid maa-alasid, kus põllumajandustootmine ei ole võimalik või millel ei paikne [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 1–10 kirjeldatud maastikuelemendid. Põllu pindalast tuleb välja arvata ka eelmisest aastast seisvad heina- ja silopallid, ühel kohal hoitavate põllumajandusmasinate alune maa, taimestikuta kivihunnikud, püsitiigid, alaliselt liigniisked alad jms objektid.
- 2) pidevalt liigniiskeid alasid. Liigniiske on ala, millel veerohkuse tõttu mullas ei ole võimalik teha põllumajanduslikke töid agrotehniliselt õigel ajal ja viisil. Liigniisked alad jagatakse järgmiselt:
  - pidevalt liigniisked alad;
  - ajutiselt liigniisked alad.

Pidevalt liigniisked on alad, millel liigse vee tõttu ei ole võimalik põllumajanduslikku tegevust (rohumaade puhul niitmist või karjatamist, põllukultuuride puhul kultuuri rajamist, harimist ja koristust) läbi viia. Põllumajandusmaa hulka ei loeta tiike, mudaseid/soiseid alasid ja roostikke. Pidevalt liigniisketes tingimustes toimub ka soostumine ning neid alasid on võimalik tuvastada iseloomuliku taimestiku järgi.

Ajutiselt liigniiskeid alasid ei kustutata registrist. Küll aga tuleb taotlejal sellistele aladele toetuse taotlemisel objektiivselt hinnata, kas toetuse taotlemise aastal on võimalik nimetatud põllumajandusmaad ka põllumajanduslikuks tegevuseks kasutada.

- 3) metsakultuuride kasvatamist.

Põllumajandusmaal asuvad puukoolid, mille eesmärgiks on hilisem taimede ümberistutamine, on toetusõiguslikud. Toetusõiguslikud ei ole need pinnad, millel kasvatatakse metsakultuure oma

tarbeks. Maarjakase alune maa on toetusõiguslik juhul, kui seal kasvatatakse taimi istutusmaterjalina ehk seemikute, istikute või heistritena (vähemalt 1,5 m kõrgune suuremõõtmeline istutusmaterjal). Maarjakase istandus, kus taimed jäävad samale kasvukohale kuni puiduks koristamiseni, ei ole ühtse pindalatoetuse mõistes toetusõiguslik.

Erandina saab põllumajanduslikke otsetoetuseid lühikese raieringiga paju (*Salix*) madalmetsa (CN-kood 0602 90 41) kasvatamise korral. Madalmetsa võib rajada ja kasvatada põllumajandusmaal, mille mulla keskmine boniteet on kuni 35 hindepunkti ning kus madalmetsa rajamine ja kasvatamine on koosõlas maaparandusseaduses ja looduskaitseaduses sätestatuga ning millel tehakse raiet hiljemalt igal viiendal aastal arvates istandiku rajamisest. Kui hiljemalt viiendal aastal arvates istandiku rajamisest või viimasest raiest uut raiet ei tehta, loetakse, et põllumajandusmaa ei olnud toetusõiguslik ka eelmisel neljal aastal ning varasematel aastatel makstud toetus nõutakse tagasi. Kaitstaval loodusobjektil asuva lühikese raieringiga paju (*Salix*) taotlemise korral tuleb PRIA-le esitada kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek.

4) toetusõiguslikkuse nõuetele mittevastava kanepi kasvatamist.

Põllumajandusmaa, millel kasvatatakse kanepit (*Cannabis*), on toetusõiguslik, kui seal kasvatatakse EL ühtsesse sordilehte taotlusaasta 15. märtsi seisuga kantud kanepi sorti. Kanepi THC sisaldus ei tohi ületada 0,2% . Ühtne põllukultuuride sordileht on kättesaadav Euroopa Liidu Teatajast

[http://ec.europa.eu/food/plant/plant\\_propagation\\_material/plant\\_variety\\_catalogues\\_databases/se\\_arch/public/index.cfm](http://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/plant_variety_catalogues_databases/se_arch/public/index.cfm). Lisaks tuleb kanepi õitsemise algusest viivitamata teavitada PRIA-t telefonil 737 1307 ning kasvatada kanepit vähemalt seni, kuni selle õitsemise lõpust on möödunud kümme päeva. Kanepi õitsemisest teada andmine on oluline seetõttu, et kanepitaimedelt on vaid piiratud ajal võimalik võtta THC analüüside tegemiseks vajalikke proove. Kui analüüside tulemusena on THC sisaldus lubatust suurem, ei ole põld, millel kasvatatakse kanepit, toetusõiguslik.

5) vundamendile rajatud kasvuhooneid. Kasvuhoone alune maa on toetusõiguslik, kui seda maad hoitakse heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis. S.t. toetusõiguslikud on muldpinnaga kasvuhooned, kus taimi kasvatatakse mullas. Kasvuhooned, kus taimi kasvatatakse nt kivivillal või kasutatakse hüdroponilist süsteemi, ei ole toetusõiguslikud.

6) õuealaid.

## Nõuetele vastavus

Toetuse saaja peab täitma kohustuseperioodi jooksul oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal [HPK määruses](#) sätestatud nõudeid ning kohustuslikke majandamisnõudeid. Nõuetele vastavuse süsteem ja nõuded on pikemalt kirjeldatud „[Nõuetele vastavus ja rohestamine 2017](#)“ trükises ja [PRIA kodulehel](#).

## Baasnõuded

Taotleja peab täitma baasnõudeid kohustuseperioodi jooksul ja need on järgmised:

1) peamine põllumajanduskultuur ei tohi hõlmata rohkem kui 75 protsenti põllumaast ja kaks peamist põllumajanduskultuuri ei tohi hõlmata kokku rohkem kui 95 protsenti põllumaast.

Põllumajanduskultuuride arvu määramisel lähtutakse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1307/2013](#) artikli 44 lõikes 4 ning [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 639/2014](#) artiklis 40 sätestatust. Taotleja peab lisaks kolme põllumajanduskultuuri kasvatamisele, mis on üheks toetusõiguslikkuse nõudeks, pidama arvestust ka kehtestatud kasvupinna lävendite ulatuses, et mitte ületada suurima kasvupinnaga põllumajanduskultuurile



kehtestatud määra. Põllumajanduskultuuri osakaal arvutatakse põllumaal ajavahemikus 15. juunist kuni 15. augustini kasvavate põllumajanduskultuuride kasvupinna alusel. Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad maad, mis on taotlusele märgitud tähisega P (põllumajanduskultuurid ja lühiajaline rohumaad) või M (mustkesa). Nõude täitmise kindlakstegemiseks peab sel ajavahemikul kasvatatav põllumajanduskultuur või kultuurijääd (nt kõrretüü) olema kohapealses kontrollis tuvastatavad. Taotlusele peab taotleja märkima kultuuri, mis on 15. juuniks maha pandud, istutatud või külvatud.

Juhul, kui kohapealses kontrollis selgub, et taotlusele märgitud kultuur erineb kasvatavast kultuurist, kuid on muude andmete alusel nõude täitmiseks sobiv, siis loetakse nõue täidetuks. Põllumajandusliku majapidamise kogu põllumaa iga hektarit võetakse ühe kohustuseaasta jooksul arvesse ainult üks kord.

2) taotleja kannab andmed põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta [veeseaduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse. Põlluraamatusse tuleb kanda ka andmed sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamise kohta selle põllu andmete juurde, millel sertifitseeritud seemet külvisena kasutati.

3) taotleja koostab või vajaduse korral uuendab põllumajandusmaa kohta viljavaheldus- või külvikorraplaani. Vastava aasta kohta koostatud plaan peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav viis aastat pärast seda aastat, mille kohta plaan on koostatud. Plaanis peavad sisalduma vähemalt HPK määruse [lisas 1](#) oleva viljavaheldus- või [lisas 2](#) oleva külvikorra näidisplaani andmed. Viljavaheldus- või külvikorraplaani ei pea koostama püsirohumaad, püskikultuuride, mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa kohta ning väiksema kui 0,3 hektari suuruse põllu kohta, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, köögivilja, õli-, kiu- või rühvelkultuure. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

4) Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo ja Võru vallas asuvast põllumajandusmaast peab vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse 1. novembrist kuni 31. märtsini kogu põllumajandusmaal olevad põllumajanduskultuurid ja kõrretüü. Selle nõude puhul lähevad talvise taimkatte arvestusse taotlusele näidatud rohumaad, maasikas, ravim- ja maitsetaimed, püskikultuurid ja ka külvatud taliviljad ning kõrretüü. Kui taotleja valduses on põllumajandusmaid mitmes eelpool nimetatud vallas, siis arvestatakse 30% täitumist kõikides nendes valdades olevast põllumajandusmaast kokku.

5) taotleja säilitab põllumajandusmaal asuvat [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 8–10 nimetatud looduse üksikobjekti, kinnismälestist ja kaardistatud pärandkultuuriobjekti. Looduse üksikobjektideks loetakse üksik puu, kivi (sh rahn või kiviülev), allikas, kinnismälestiseks matusepaik, muistne põld, lohukivi, kultusekoht, tee ja sild ning pärandkultuuriobjektiks mälestuskivi, pärimustega allikas, puu, kivisild, kivitruup, munakivitee ja karjatanum. Nimetatud looduse üksikobjektid ja kinnismälestised on kaardistatud ja taotlejale kättesaadavad nii Maa-ameti kaardirakendusest, EELIS andmebaasist kui ka PRIA põllumassiivide veebikaardil <https://kls.pria.ee/kaart/>.

7) taotleja tagab, et põllumajandusmaal on välistatud ebasoovitava taimestiku ulatuslik levik ja seda maad on võimalik kasutada järgmisel kasvuperioodil põllumajanduslikuks tegevuseks ilma lisakuludeta. Nimetatud nõue kehtib kogu taotleja kasutuses oleva põllumajandusmaa kohta ja see peab olema visuaalselt tuvastatav. Ebasoovitavate taimede all mõistetakse kõiki neid taimi, mida inimene ei kultiveeri, kuid mis on kohanenud kultuurtaimede kasvutingimustega, kasvavad nendega koos ja vähendavad saaki. Ebasoovitava taimestikuna käsitletakse eelkõige

takja, ohaka, puju, putkede ja puittaimede kasvu ja levikut. Nende taimede ulatuslik levik võib põhjustada maa põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Ulatusliku levikuna mõistetakse kogu põldu hõlmavat ebasoovitavat taimestikku. Põllumajanduslik maa ei ole heas korras, kui põld on võsastunud või seal kasvavad valdavalt ebasoovitavad taimed. Kui putkede ja puittaimedega on põllust kaetud vaid osa, siis see põllu osa ei vasta tingimustele. Ilma lisakuludeta kasutusele võtmine tähendab rohumaa niitmisele või põllumaa kündmisele täiendavate tegevuste tegemist selleks, et seda maad põllumajanduskultuuride kasvatamiseks ette valmistada.

8) enne taimekaitsevahendi kasutamist korraldab taotleja põllumajandusmaal taimekahjustajate seire ja kannab andmed seire kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse. Seire nõue loetakse täidetuks, kui põlluraamatust on näha, et enne taimekaitsevahendi kasutamist on tehtud taimekahjustajate tõrjevajaduse hindamine. Seire kohta peab taotleja tegema kande põlluraamatusse selle põllu tehtud tööde lahtrisse, millel taimekaitsevahendit kasutati. Taimekahjustajate seire andmeteks on eelkõige põllul tehtud vaatlused, kuid vajaduse korral võib täiendavalt arvestada muudest allikatest saadud taimekahjustajate leviku andmeid või asjakohase kvalifikatsiooniga konsulentide soovitusi.

9) taotleja koostab väetamisplaani [veeseaduse](#) alusel. Veeseaduse kohaselt tuleb taotlejal, kellel on 100 (alates 2019. aastast 50) ja rohkem hektarit haritavat maad (haritav maa veeseaduse tähenduses) ja kes kasutavad lämmastikku sisaldavaid väetisi, koostada väetamisplaani veeseaduses sätestatud nõuete kohaselt. Veeseaduse kohaselt tuleb väetamisplaani kanda kasvatatav kultuur ja selle planeeritav saak, kasutada planeeritud väetise liik ja kogus, taimede omastatava lämmastiku sisaldus väetises ning vabariigi valituse 28. august 2001 määruse nr 288 „[Veekaitse nõuded väetise- ja sõnnikuhoidlale ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded](#)“ alusel kehtestatud asjakohaste nõuete järgi kasvatatava kultuuri ning selle planeeritava saagi saamiseks vajaliku lämmastiku tarve, eelkultuuri mõju ning sõnniku järelmõju. Veeseaduse kohaselt koostatud väetamisplaani tuleb täiendada KSMi väetamisplaani nõudes esitatud andmetega.

## **Toetuse saamise nõuded**

Põhitegevuse nõudeid tuleb täita üldjuhul kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul maal igal kohustuseaastal. Seega kui taotletakse toetust ja kohustus on võetud vaid osa põllumajandusliku majapidamise maa kohta, tuleb nõudeid täita siiski kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul maal.

### **1. Viljavahelduse või külvikorra järgimine**

Viljavahelduse rakendamine võimaldab ohjata haiguste, kahjurite ja umbrohtude levikut, vähendades seeläbi taimekaitsevahendite kasutamist ning sellest tulenevat riski keskkonnale. Samal maal ei kasvatata sama liiki põllukultuuri või köögivilja kauem kui kahel järjestikusel aastal ning samal maal ei kasvatata teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal. Teraviljadeks loetakse põllumajanduskultuuride loetelus teraviljade grupis nimetatud põllumajanduskultuure sõltumata sellest, kas neid kasvatatakse haljasmassiks, teraks või energiakultuuriks. Viljavahelduse nõudes arvestatakse sama liiki tali- ja suviviljade puhul nende süstemaatilist kuuluvust, seega on sama liiki suvi- ja taliviljad üks liik ja neid ei tohi samal maal kasvatada kauem kui kahel järjestikusel aastal. Mais ja tatar katkestavad teraviljade järgnevuse külvikorras. Perekonda köömen kuuluvaid põllumajanduskultuure võib kasvatada samal maal kuni kolmel järjestikusel aastal, kuna harilikust köömnest saab saaki mitmel külvijärgsel aastal.

Ristõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi KSMis ristõielised) ei ole lubatud kasvatada samal maal uuesti enne kolme aasta möödumist, kuna ristõieliste sage järgnevus külvikorras on loonud soodsad tingimused taimekahjustajate arvu suurenemiseks. Ristõielised on nimetatud põllumajanduskultuuride loetusel. Seega kui 2016. aastal kasvatati põllul suvirapsi, siis sellel põllul võib suvirapsi või mõnda muud ristõielist kasvatada uuesti 2020. aastal.

Kultuuride järgnevust võetakse arvesse ka segude kasvatamisel. Näiteks kui rapsi või sinepit kasutatakse põldherne tugikultuurina, siis võib sellel maal ristõielisi uuesti kasvatada pärast kolme aasta möödumist. Või kui kahel eelneval aastal on samal põllul kasvatatud nisu või segavilja, mis sisaldab nisu, siis kolmandal aastal ei tohi sellel põllul enam nisu ega nisu sisaldavat segavilja kasvatada. Samamoodi on ka eri liiki teraviljade järgnevuse nõudega (teravilja või teravilja sisaldavaid segusid võib kasvatada kokku kuni kolmel järjestikusel aastal), mille puhul järgitakse samuti eelnevaid aastaid.

Sööti jäetud maa ja mustkesa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras. Ka pärast põhikultuuri koristamist samale maale külvatud vahekultuur, mis järgneva kalendriaasta kevadel mulda küntakse, ei katkesta põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras.

Viljavahelduse või külvikorra nõuded ei hakka kehtima mitte kohustuse võtmise aastast, vaid nende nõuete täitmisel peab arvestama samal maal ka kohustuseperioodile vahetult eelnenud aastatel kasvatatud kultuuridega. Näiteks kui kohustuse võtmise aastale eelnenud kahel järjestikusel aastal on samal maal kasvatatud nisu, siis esimesel kohustuseaastal ei tohi sellel maal enam nisu kasvatada. Või kui samal maal on enne kohustuse võtmist kolmel või enamal järjestikusel aastal kasvatatud teravilja, siis esimesel kohustuseaastal peab sellel maal kasvatama muud kultuuri kui teravili. Sama on rapsi jt ristõieliste kasvatamisega: kui kohustuse võtmisele vahetult eelnevatel aastatel on kasvatatud ristõielisi, siis võib ristõielisi samal maal kasvatada uuesti kolme aasta pärast.

Kultuuride järgnevust ei pea järgima mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamisel ning alla 0,3 hektari suurusel põllul. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

Põllumajanduskultuurid peavad olema külvatud, maha pandud või istutatud kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid või tuleb maad sama kuupäeva seisuga hoida mustkesas või söötis.

## **2. Liblikõieliste põllumajanduskultuuride kasvatamine**

Taotleja kasvatab vähemalt 15%-l toetusõiguslikul maal liblikõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi liblikõielised). Liblikõielisi on lubatud kasvatada puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega. Liblikõieliste kasvatamise protsendi täitmisel võetakse arvesse ka liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste heintaimede segud, mida kasutatakse allakülvina. Liblikõieliste kasvatamise protsendi täitmise arvestusse võetavad allakülvid peavad olema tehtud taotlemise aastal. Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30%.

Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70%. Herne kasvatamisel tugikultuuriga põhk ja juurejäänused lagunevad ja mineraliseeruvad lämmastikuks aeglasemalt kui herne puhaskultuuris kasvatamisel, säilitades

mulla huumusevaru ja minimeerides lämmastiku leostumist. Põldherne kasvatamisel tugikultuuriga tuleb järgida viljavahelduse nõudeid mõlema taimeliigi kohta. Sama liiki põllukultuuri või köögivilja ei ole lubatud kasvatada samal põllul kauem kui kahel järjestikusel aastal. Näiteks kui kahel eelneval aastal on samal maal kasvatatud kas otra puhaskultuurina või odra-põldherne segu, siis kolmandal aastal ei tohi sellel maal enam otra ega odra-põldherne segu kasvatada. Ühtlasi peab jälgima, et teravilja (sh teravilja sisaldavaid segusid) ei kasvatataks samal põllul enam kui kolmel järjestikusel aastal. Kui herne tugikultuuriks kasutatakse ristõielisi, peab arvestama, et ristõielisi võib samal maal uuesti kasvatada kolme aasta pärast.

Liblikõieliste puhaskultuuride ja liblikõielisi sisaldavate segude kasvatamine külvikorras suurendab mullaviljakust ja parandab mulla füüsikalisi omadusi. Liblikõieliste kasvatamisega väheneb taimekaitsevahendite ja mineraalväetiste kasutamise vajadus ja sellest tulenevalt säilib veekeskonna seisund. Liblikõielised transpordivad sügavamatest mullakihtidest künnikihti mineraalseid toiteelemente ja sümbioosis mügarbakteritega seovad õhulämmastikku, muutes need järgnevatele kultuuridele kättesaadavaks. Mitmeaastaste liblikõieliste abil on võimalik efektiivselt alla suruda umbrohtusid ja vähendada viljaka mullakihi erosiooni. Ühtlasi mitmekesisivad liblikõielised maastikku, on toidutaimedeks tolmeldajatele ja elu-, toidu- ning varjepaikadeks teistele loomadele (sh lindudele), suurendades bioloogilist mitmekesisust.

Viljavaheldus- või külvikorraplaani koostamisel peab taotleja arvestama viljavahelduse või külvikorra ja liblikõieliste kasvatamise nõuetega. Viljavaheldus- või külvikorraplaanid peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad!

### **3. Sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamine**

Taotleja peab kasutama külvisena taotluse esitamise aastale eelneva kalendriaasta sügisesel ja taotluse esitamise aasta kevadisel teraviljade külvipinnal kokku vähemalt 15% sertifitseeritud teraviljaseemet.

Teraviljadeks loetakse põllumajanduskultuuride loetelus teraviljade grupis nimetatud põllumajanduskultuurid. Maisi ja tatra külvipinda ning teravilja ja teiste põllumajanduskultuuride segu külvipinda ei arvestata teraviljade kogupinna hulka ning sertifitseeritud seemnega külvatud teraviljade pinna hulka. Teraviljadest koosnevad segud arvestatakse teraviljade pinna hulka, samuti arvestatakse teraviljade pinna hulka teraviljad või teraviljade segud, millele on tehtud allakülv. Sertifitseeritud seemnena arvestatakse teraviljaseemet kategooriaga supereliit, eliit või sertifitseeritud. Maisi ja tatra sertifitseeritud seemet ei arvestata sertifitseeritud teraviljaseemne hulka.

Eestis kasutatakse sertifitseeritud seemet mitmete teiste riikidega võrreldes oluliselt vähem. Sertifitseeritud seeme on sordiehtne, kontrollitud umbrohuseemnete (sh tuulekaer), taimehaiguste jms. näitajate osas, mistõttu tema kasutamine vähendab põldude umbrohtumust ja taimekahjustajate levikut, vähendades vajadust taimekaitsevahendite kasutamise järele. Ühtlasi loob sertifitseeritud seemne kasutamine eeldused suurema ja kvaliteetsema saagi saamiseks suurendamata keemilist koormust külvipinnale. Kaudselt aidatakse sertifitseeritud seemne nõudega kaasa uute sortide aretamisele. Kuna mitmete põllumajanduskultuuride (nt mais, raps) kasvatamisel kasutatakse juba valdavalt sertifitseeritud seemet, siis on suurem vajadus sertifitseeritud seemne kasutamise järele traditsiooniliste teraviljade kasvatamisel.

Samale põllule ei tohi külvata sertifitseeritud ja sertifitseerimata teravilja seemet, välja arvatud juhul kui sertifitseerimata seemet kasutatakse allakülviks. Seega ei tohi sertifitseeritud seemet segada sertifitseerimata seemnega, samuti ei tohi põllu üht osa külvata sertifitseerimata ja teist osa sertifitseeritud seemnega. Viimasel juhul loetakse, et tegemist on kahe erineva põlluga.

Seemnepartii sertifitseerimist tõendav külvatud seemne müügipakendi etikett ja sertifitseeritud seemne ostmist tõendav dokument peavad olema kohustuseperioodi jooksul kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad!

#### **4. Glüfosaadipiirang**

Glüfosaati sisaldavate umbrohutõrjevahendite ja teiste taimekaitsevahendite kasutamise piiramine suurendab bioloogilist mitmekesisust, tagab mulla- ja vee-elustiku parema ohutuse ja vähendab jääkainete sisaldust toidus ning loomasöödas.

Glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid ei ole lubatud kasutada põllukultuuridel ja köögiviljadel tärkamisest, istutamisest või maha panemisest kuni saagi koristamiseni. Samuti ei ole lubatud kasutada glüfosaati haljaskesal ja haljasväetiseks kasvatatavatel heintaimedel. Haljaskesa või haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuride puhul märgitakse pindalatoetuste taotlusele kasvatatav põllumajanduskultuur ja tehakse haljaskesa korral märke HK ja haljasväetistaimede sissekümneaastal märke HV. Põllul, mille kohta taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, ei ole lubatud kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid selle lisategevuse taotlemise kohustuseaastal.

#### **5. Talvine taimkate**

Taotleja peab hoidma toitainete leostumise vältimiseks vähemalt 30% toetusõiguslikust maast kohustuseaasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, kuni 4-aastased rohumaad, maasikas ning muud sügisel roheline taimiku moodustavad põllumajanduskultuurid, sh ka püüdekultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärgranud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Ka koristamata põllukultuure ja kõrretüüdi ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ja ei väldi leostumist.

#### **6. Mullaproovid**

Mullaproovide analüüsitulemusi teades on võimalik koostada väetamisplaan selliselt, et see minimeeriks muldade kurnamist ning üleväetamisest tulenevat keskkonnareostust. Samuti on võimalik planeerida mullaanalüüside tulemustest lähtudes sobivat külvikorda ja agrotehnikat ning vajadusel muldade neutraliseerimist, et luua kultuurtaimede jaoks soodsamad kasvutingimused ja vältida ebaotstarbekat väetiste ning liigset taimekaitsevahendite kasutamist.

Taotlejal peab igal kohustuseaastal olema iga kuni viie hektari toetusõigusliku maa kohta laboriprotokoll mulla happesuse, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta (kehtib kuni 5 aastat) või kui mullaanalüüsi ei ole esitada, siis peab korraldama mullaproovid ja analüüsid. Taotleja peab korraldama toetusõigusliku maa kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse (edaspidi laboratoorium) hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui toetusõiguslikult maalt on varem võetud mullaproov ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta, peab taotleja korraldama mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks. Näiteks, kui eelmised mullaproovid võeti 2013. aastal, tuleb uued proovid võtta 2018. aasta 1. detsembriks.

Taotleja korraldab mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni viie hektari toetusõigusliku maa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesust, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust ning mulla orgaanilise süsiniku sisaldust. Kui toetusõiguslikku maad on alla 5 hektari, tuleb võtta vähemalt üks mullaproov, millest tuleb lasta analüüsida mulla happesust ning taimedele omastatavate toiteelementide fosfori ja kaaliumi sisaldust. Kui toetusõiguslikku maad on näiteks 20,1 hektarit, siis tuleb võtta mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi analüüsimiseks 5 mullaproovi, kui maad on 19,9 hektarit, siis tuleb võtta 4 mullaproovi jne.

Arvesse võetakse ka varem võetud mullaproovid, mis ei ole vanemad kui viis aastat ja mille kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta. Seega peab taotleja tagama, et iga kohustuseaasta 1. detsembriks on toetusõigusliku maa iga kuni 5 hektari kohta kas kehtivad analüüsitulemused mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta või on võetud nõuetekohased mullaproovid ja saadetud need laboratooriumisse analüüsimiseks.

Kui kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul ei ole põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikult maalt mullaproove võetud ja laboratooriumisse analüüsimiseks saadetud, tuleb korraldada mullaproovide võtmine ja laborisse analüüsimiseks saatmine esimese kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui taotleja suurendab kohustuseperioodi jooksul toetusõigusliku maa pindala, peab ka sellel maal järgima mullaproovide nõuet.

Üle 10 hektari suuruse toetusõigusliku maaga põllumajanduslikes majapidamistes peab mullaproovid võtma Põllumajandusuuringute Keskuse (edaspidi PMK) korraldatud mullaproovivõtjate koolituse läbinud isik. Kui mullaproovid kogub koolituse läbinud isik, väljastab PMK analüüsitulemustega nii laboriprotokollid kui ka väetustarbekaardi. Väetustarbekaardi alusel saab tootja planeerida väetamist vastavalt väetustarbele põldude ja ka põlluosade lõikes. Mullaproovivõtjate koolituse läbinud isikute nimekiri koos kontaktandmete ja tegevuse maakonnaga on kättesaadav PMK kodulehel <http://pmk.agri.ee/index.php?valik=168&keel=1&template=template2teenused.html>. Arvesse võetakse ka enne määruse jõustumist so 29. aprill 2015 võetud mullaproov, mida ei ole kogunud PMK korraldatud mullaproovivõtjate koolituse läbinud isik.

Laboratooriumis peab määrama mullaproovidest mulla happesuse kaaliumkloriidi (pHKCl) lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaadi (DL) või Egnér-Riehm-Domingo ammoniumatsetaat-laktaadi (AL) meetodil. Nimetatud meetoditel on Eestis välja töötatud väetustarbe gradatsioonid ja seega on need meetodid Eesti tingimustes väetamise planeerimisel kasutatavad. Kui enne KSMi määruse jõustumist (5. mai 2015) on mullaproovidest analüüsitud mulla happesust ja taimedele omastatavate toiteelementide fosfori ning kaaliumi sisaldust ilma nimetatud meetoditeta, siis arvestatakse nõude täitmisel ka neid analüüsitulemusi.

Kohustuseperioodi jooksul võetud mullaproovidest peab lisaks taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldusele ning mulla happesusele analüüsima viienda aasta 1. detsembriks mulla orgaanilise süsiniku sisaldust arvestusega, et toetusõigusliku maa iga kuni 20 hektari kohta oleks analüüsitud vähemalt üks proov. Kui toetusõiguslikku maad on alla 20 hektari, tuleb analüüsida vähemalt ühest mullaproovist mulla orgaanilise süsiniku sisaldust. Kui toetusõiguslikku maad on näiteks 20,1 hektarit, siis tuleb võtta 5 mullaproovi, millest analüüsitakse mulla happesust, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust ning nendest viiest proovist kahest tuleb analüüsida lisaks mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.

Laboratooriumi väljastatud laboriprotokoll mullaproovide analüüsi tulemustega peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav!

## **7. Väetamisplaani koostamine**

Taotleja, kes kasutab väetist, peab koostama kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa kohta iga kohustuseaasta 15. juuniks väetamisplaani. Väetamisplaani peab taotleja kandma andmed orgaaniliste ja mineraalväetiste kasutamise kohta põldude lõikes, arvestades väetatavate põllumajanduskultuuride toitainevajadust, saaki ning mulla toiteelementide ja orgaanilise süsiniku sisaldust. Väetamisplaani koostamisel tuleb arvesse võtta mullaproovide analüüsitulemusi ning järgida veeseaduses kehtestatud väetiste kasutamise piirnorme. Kohustuseperioodi jooksul koostatud väetamisplaani peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad!

Väetamisplaani koostamise soovituslik vorm on 2014. aastal PMK väljaantud trükise „[Väetamise ABC](#)“ lisa 2. Väetamisplaani koostamisega planeeritakse taime kasvuks vajaminevad väetisekogused, arvestades kultuuride toitainevajadust, planeeritavat saaki ja mulla toiteelementide ning orgaanilise süsiniku sisaldust. Selliselt koostatud väetamisplaani kohaselt väetamine minimeerib muldade kurnamist ühelt poolt ning üleväetamisest tulenevat keskkonnareostust teiselt poolt.

## **8. Toetusõigusliku maa ja avalikult kasutatava tee vahele rajatava rohumaariba või muu maastikuelemendi nõue**

Kui taotleja põld või põllud, millel kasvatatakse põllukultuure, köögivilja või mida hoitakse mustkesas, moodustavad enam kui 20 hektari suuruse ühtse maa-ala, mis piirneb mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava teega, mille koosseisu kuuluval teemaal ega teega külgneval taotleja põllumajandusmaal ei asu vähemalt kahe meetri laiust püsitaimestikuga rohumaariba või maastiku joonelementi, nagu kraav, hekk või kiviaed (edaspidi maastiku joonelement), peab taotleja eelpool nimetatud tee ja põllukultuuride, köögivilja ning mustkesa vahele rajama 2–5 meetri laiuse rohumaariba või maastiku joonelemendi.

Looduslik taimkate suurepinnaliste põldude servas tagab erinevate kohalike taksonoomiliste rühmade nagu putukad, linnud, mullamikroobid jt jätkusuutliku püsimise ja mitmekesisuse põldude vahetus läheduses, säilitab mitmekesise põllumajandusmaastiku, ökoloogiliste ja inimestele kasulike funktsioonide toimimise. Sellised alad on levimiskoridorideks, elu- ja varjupaikadeks ning alternatiivseteks toitumispaikadeks tolmeldajatele, parasitoididele ja rööv- ning segatoidulistele lüljalgsetele (nt jooksiklased, pehmekoorlased, ämblikud), kes pakuvad põldudel tolmeldamisteenust või biotõrjet.

Alates 1. juulist 2015 on kehtetuks tunnistatud teeseadus ning avalikult kasutatava tee mõiste on sätestatud ehitusseadustikus. Ehitusseadustiku kohaselt on avalikult kasutatavaks teeks riigitee, kohalik tee ja avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Riigitee on riigile kuuluv tee, mille osas omaniku ülesandeid täidab Maanteeamet. Kohalik tee on tee, mille osas omaniku ülesandeid täidab kohaliku omavalitsuse üksus. Kohalik tee võib olla avalikuks kasutamiseks määratud eratee, kohaliku omavalitsuse üksusele kuuluv tee või kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse kohaselt kohaliku omavalitsuse hallatav kohaliku liikluse korraldamiseks vajalik muu tee. Kuna eelpool märgitud rohumaariba või maastikuelement peab asuma üksnes mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava tee ääres, siis ei kohaldu nõue jalgteel ega jalgrattateel. Liikluseaduse kohaselt on mootorsõiduk mootori jõul liikuv sõiduk ning mootorsõidukiks ei loeta mootoriga jalgratast, pisimopeedi, maastikusõidukit, trammi ega sõidukit, mille valmistajakiirus on alla kuue kilomeetri tunnis.

teede asukohta saab vaadata Riiklikust Teeregistrist:  
<https://teeregister.riik.ee/mnt/index.do;jsessionid=14D69FAB1961DAC128DBD8FB29ABDC68>  
Maa-ameti kaardirakenduse vahendusel:  
[http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis?app\\_id=UU75&user\\_id=at&bbox=530080.952380952,6435000.690842.857142857,6515000&LANG=1](http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis?app_id=UU75&user_id=at&bbox=530080.952380952,6435000.690842.857142857,6515000&LANG=1). Avalikuks kasutamiseks määratud erateede kohta saab infot kohalikest omavalitsustest.

Samuti ei pea rohumaariba või maastikuelementi rajama nende alla 20 hektari suuruste põldude äärde, mis moodustavad küll kõrvalasuva põllu või põldudega kokku üle 20 hektari suuruse maaala, aga on eraldatud kõrvalasuvast põllust [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 1–7 määratletud maastikuelemendiga. Põld peab olema teisest põllust HPK määrukses kirjeldatud maastikuelemendiga eraldatud ilma katkestuseta. Rohumaariba rajamise nõude täitmisel arvestatakse põllu pindala ilma HPK määruse § 3 lõigetes 1–7 määratletud maastikuelementide pindalata.

Kui rohumaariba või maastiku joonelemendi laius on väiksem kui kaks meetrit, peab taotleja rajama rohumaariba või maastiku joonelemendi nii, et rohumaariba või maastiku joonelementide laius kokku on 2–5 meetrit. Rohumaariba või maastikuelement tuleb rajada hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks. Rohumaariba tuleb rajada mitmeliigilisena ning see peab koosnema madalate või keskmisekasvuliste kõrreliste heintaimede ja rohtsete õistaimede segust.

Selleks, et rohumaaribad oleksid ökoloogiliselt kvaliteetsemad, liigirikkamad ning toimiksid paremini elupaikadena erinevatele organismirühmadele, on soovitatav nende rajamisel kasutada traditsioonilisest rohumaakülvist hõredamat külvi ja suurendada külviliikide arvu segudes. Selleks võib lisada segusse väga väikese osakaaluga lisaliike (näiteks korjates selleks lähimbruses kasvavate looduslike taimede seemneid). Samuti on soovitatav vähendada suurema idanemisvõimega liikide proportsiooni külvisegudes, et need ei hakkaks liigselt domineerima.

Kui rohumaariba rajamisel on olemasolev rohukamarat moodustavate püsitaimedega rohumaariba vähemalt ühe meetri laiune, võib taotleja jätta ülejäänud servaosa sellest põllumaast sööti. Rohumaariba rajamiseks sööti jäetud põllumaa serva on soovitatav umbrohtude allasurumiseks sööti jätmise aastal ja sellele järgneval aastal enne 10. augustit vähemalt kaks korda (vajadusel sagedamini) niita.

Taotleja ei tohi toetusõiguslikul maal olemasolevat või alles rajatud rohumaariba kohustuseperioodi jooksul üles harida ega muul viisil hävitada. Toetusõiguslikul maal asuvat rohumaariba tuleb igal kohustuseaastal 10. augustiks niita või hekseldada. Umbrohtude ja kiirekasvuliste püsikute kasvu pidurdamiseks ja madalamakasvuliste liikide arenguks võib esmaniite teha juba varasuvel. Rohumaaribal tuleb võimaluse korral vältida väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamist. Rohumaaribadel ei tohi esineda tuulekaera taimi ja keskkonnaministri 7. oktoobri 2004. a määruses nr 126 „[Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri](#)” loetletud taimeliikide taimi. Ida-kitseherne ja lupiini taimi võib rohumaaribal olla kuni 10%-l serva joonpikkusest. Ida-kitsehernes ja lupiin on invasiivsed liigid, mis ei sobi põlluservadesse, kuhu peaks kujunema poollooduslik kooslus. Lisaks moodustavad ida-kitsehernes ja lupiin tihedaid puhmikuid, mille tõttu on teiste liikide kasv ja levik pärsitud, põlluservad peaksid aga olema mitmekesise taimestikuga.

## 9. Koolitused

Taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, peab olema osalenud PMK korraldatud keskkonnasõbraliku majandamise algkoolitusel esimese kohustuseaasta 1. detsembriks ja keskkonnasõbraliku



majandamise täienduskoolitusel viienda kohustuseaasta 15. juuniks. Keskkonnasõbraliku majandamise alg- ja täienduskoolitust koordineerib PMK, kes kannab koolitustel osalenute andmed ühtsesse andmebaasi, mille kaudu kontrollib PRIA koolitustest osavõttu. Koolitusel osaleva töötajaga sõlmitud töösuhte aluseks peab olema vormistatud tööleping. Töötajaks ei loeta teenust osutavaid isikuid, st. töövõtulepingu, käsunduslepingu või muu võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutavad isikud. Erandina võib koolitusel osaleda juhatuse liige.

Koolitustena arvestatakse keskkonnasõbraliku majandamise koolitusi, mis on korraldatud alates 2015. aastast. Kui toetuse saaja annab kogu oma kohustuse või osa sellest üle teisele isikule ning kui kohustuse ülevõtjal puudus varem kohustus, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja kohustuse ülevõtmise aasta 1. detsembriks olema osalenud keskkonnasõbraliku majandamise algkoolitusel ja viienda kohustuseaasta 15. juuniks olema osalenud keskkonnasõbraliku majandamise täienduskoolitusel.

### **Toetuse ühikumäär**

Toetuse ühikumäär ühe hektari kohustusealuse maa kohta on KSM põhitegevuse elluviimise eest 50 eurot kalendriaastas.

## **2.2. KSM lisategevused**

### **Toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale**

Mesilaste korjealade rajamise ja täiendava veekaitse lisategevuste eest võib toetust taotleda üksnes sama taotleja, kes taotleb toetust KSM põhitegevuse eest. Ka põllulindude soodustamise lisategevust võib ellu viia üksnes taotleja, kes taotleb toetust põhitegevuse eest.

Lisaks peab mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest toetuse taotlemiseks olema taotlejal endal vähemalt kümme mesilasperet või peab taotlejal olema mesilasperede kasutamise kohta kokkulepe mesinikuga, kellel on vähemalt kümme mesilasperet. Mesilaspered peavad olema registreeritud põllumajandusloomade registris kohustuseaasta 1. mai seisuga või tuleb mesila andmete uuendamiseks PRIAle mesilasperede arv teada anda hiljemalt 15. maiks 1. mai seisuga. Sellel ajavahemikul teada antud mesilasperede alusel võib korjetaimedega rajatud maa kohta toetust taotleda.

### **Toetusõiguslik põllumajandusmaa**

Lisategevuste elluviimise korral võib toetust taotleda kohustusealuse maa kohta, millel viiakse ellu põhitegevust ning mesilaste korjealade rajamise lisategevuse korral peab sellel maal lisaks kasvatama korjetaimi. Täiendava veekaitse ja mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest võib toetust taotleda samaaegselt sama maa kohta.

Toetusõiguslikud korjetaimed:

põld-hiirehernes, aniisi hiidiisop, harilik iisop, harilik esparsett, harilik keerispea, harilik kurgirohi, harilik lutsern, humallutsern, aedmajoraan, kollane mesikas, valge mesikas, valkjas mesiohakas, pikalehine münt, piparmünt, põldmünt, rohemünt, väärismünt, ümaralehine münt, harilik nõiahammas, naistenõges, punane ristik, roosa ristik, valge ristik, aedsalvei, valge sinep, veiste südamerohi, harilik tatar, moldaavia tondipea, põlduba, aeduba, harilik ussikeel, suvivikk.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevuse elluviimise eest antakse toetust iga 0,5 hektari kohustusealuse maa kohta, millel kasvatatakse korjetaimi ja mille kohta on vähemalt üks

mesilaspere kas taotlejal endal või mesinikul, kellega taotlejal on kokkulepe mesilasperede kasutamiseks. Mesilasperena arvestatakse tootmisperet. Taotleja võib rajada korjealasad suuremas ulatuses, kui on taotluses teada antud nendele vastavaid mesilasperesid, kuid toetust antakse nende hektarite eest, mis vastavad taotluses märgitud ja põllumajandusloomade registris registreeritud mesilasperede arvule. Kui taotlusele märgitud ja põllumajandusloomade registrisse kantud mesilasperede arv on suurem kui korjetaimede põllu pindala, siis rakendatakse [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artiklit 19. Juhul kui taotlusele märgitud mesilaspered vääramatu jõu või erandlike asjaolude tõttu hukuvad, tuleb sellest teavitada [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artikli 4 kohaselt PRIAt 15 tööpäeva jooksul. Mesilasperede loendamisel arvestatakse kõiki ühes tarus peetavaid mesilasi üheks mesilaspereks. Mesilaspered peavad olema korjetaimedeks rajatavast põllust kuni 200 meetri kaugusel vähemalt taotlemise aasta 15. juunist kuni 15. augustini.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest ei või taotleda toetust maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku aianduse toetust köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse või maasikakasvatuse eest või millel kasvatatakse kultuure kitsede ja lammaste söödaks loomade heaolu toetuse saamiseks.

### **Toetuse saamise nõuded**

Täiendava veekaitse lisategevusega suurendatakse maa pinda, mida hoitakse toitainete leostumise vältimiseks talvise taimkatte all. Toetuse saamiseks peab toetusõiguslikust maast, millel viiakse ellu põhitegevust, vähemalt 50% olema taotluse esitamise aasta 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, kuni 4-aastased rohumaad, maasikas ning muud sügisel rohelist taimikut omavad põllumajanduskultuurid, sh püüdekultuurid. Talviseks taimkatteks ei arvestata koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemnetest tärganud taimi, koristamata põllukultuure ja kõrretüüde.

Mesilaste korjealade rajamise lisategevusega luuakse mesilasperede lähedusse õietolmu ja nektarit pakkuv toiduressurs, mis tõstab mesilaste vastupidavust haigustele, kahjuritele ja keskkonnast tulenevale negatiivsele mõjule. Taotleja peab kasvatama toetusõiguslikul maal kuni kohustuseaasta 15. augustini mesilasperedest kuni 200 meetri kaugusel vähemalt kolme korjetaime liiki. Korjetaimedega rajatud põld, kui see paikneb mesilasperedest kaugemal kui 200 meetrit, peab puutuma kokku mõne teise korjetaimede põlluga nii, et lähim korjetaimede põld asub mesilasperedest kuni 200 meetri kaugusel. Kui mesilaspered paiknevad vaid ühe korjetaimede põllu servas, siis peab see põld moodustama ülejäänud korjetaimede põldudega ühtse maa-ala.

Korjetaimed peavad olema külvatud puhaskultuurina, lubatud on allakülvid korjetaimedele järgmise aasta korjeala loomiseks. Näiteks keerispeale, mis on üheaastane kultuur ja õitseb külvamise aastal, võib teha ristiku allakülvi. Ristik valdavalt esimesel aastal ei õitse, kuid järgneval aastal pakub mesilastele rikkalikku toiduressurssi. Korjetaimedena arvestatakse üksnes korjetaimede liike, mis taotluse esitamise aastal õitsevad!

Kolmest suurima pindalaga korjetaime liigist väikseima liigi kogupindala ei tohi olla alla 20% kolme peamise korjetaime liigi kogupindalast. Mesilased hindavad korjetaimede ressurssi selle suuruse järgi ja väga väikese pinna korral ei pruugi nad seda ala korjeks kasutada.

Põllul, mille kohta taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, ei ole lubatud kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid toetuse taotlemise aastal. Võimaluse korral tuleb mesilaste korjealadeks rajatud maal vältida ka teiste

taimekaitsevahendite ning väetiste kasutamist. Korjetaimede kasvatamisel peab järgima ka põhitegevuse viljavahelduse nõudeid ja arvestama heintaimede vanusega! Toetust ei või taotleda heintaimedele, mida on kasvatatud samal maal järjest enam kui neljal aastal.

Korjetaimede kasvatamisel niitmine, karjatamine, hekseldamine ja maa ettevalmistamine järgmise kultuuri kasvatamiseks on keelatud kuni kohustuseaasta 15. augustini. Sellel kohustuseaastal, kui taotletakse toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, peab mitmeaastaseid korjetaimi, mida ei kasutata haljasväetiseks (taotlusel lisaks märke HV), ajavahemikul 16. august kuni 15. september niitma või hekseldama. Mitmeaastaste korjetaimede külviaastal mitmeaastaseid korjetaimi niitma või hekseldama ei pea.

Põllulindude soodustamise lisategevusega soodustatakse bioloogilist mitmekesisust, sealhulgas pakuvad sellised alad lindudele pesitsemis- ja toitumispaiku. Taotleja võib jätta alates teisest kohustuseaastast oma kasutuses oleva püsirohumaad üle aasta niitmata, hekseldamata või muul moel hooldamata hektarite ulatuses, mis on väiksem või võrdne kohustuseaasta põhitegevuse toetusõigusliku maa pindalaga. Püsirohumaad tuleb jätta hooldamata kogu põllu pindala ulatuses. Kohustuseperioodi jooksul võib püsirohumaad jätta hooldamata nii ühel kui ka mitmel kohustuseaastal, kuid püsirohumaad ei tohi jätta hooldamata kahel järjestikusel aastal. Püsirohumaad hooldamata jätmisele järgneval aastal tuleb see püsirohumaad põld ühtse pindalatoetuse saamise nõuete kohaselt hooldada. Püsirohumaad andmed peavad olema kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, mida saab teha ka samaaegselt toetuse taotluse esitamisega.

### **Toetuse ühikumäär**

Toetuse ühikumäär ühe hektari kohustusealuse maa kohta täiendava veekaitse lisategevuse elluviimise eest on 5 eurot kalendriaastas ja mesilaste korjealade rajamise lisategevuse elluviimise eest 193 eurot kalendriaastas. Põllulindude soodustamise lisategevuse eest toetust ei maksta.

## **3. KOHUSTUS**

Kohustus on toetuse nõuete täitmine kindlaksmääratud ajavahemikul toetusõiguslikul maal, mille kohta toetust taotletakse. KSM toetuse kohustus on 5-aastane. Üheks kohustuseaastaks loetakse üks kalendriaasta. KSM toetuse puhul moodustavad viis järjestikust kalendriaastat kokku kohustuseperioodi. Kohustuse võtmise aastal algab esimene kohustuseaasta tagasiulatuvalt 1. jaanuarist.

Näiteks KSM toetuse korral: 2016. aastal võetud kohustuse puhul algas kohustuseperiood 1. jaanuarist 2016 ja kestab kuni 31. detsembrini 2020. Tegevust tuleb ellu viia toetuse taotluses näidatud või taotluse kontrollimisel kindlaks tehtud konkreetset toetusõiguslikul maal. Esimesel kohustuseaastal kindlakstehtud konkreetne maa ja selle maa pindala loetakse esimese kalendriaasta kohustusealuseks maaks (kohustuse algkogus), millest arvestatakse nii kohustuse suurendamist kui vähendamist. Kui kontrollimisel tehakse kindlaks, et toetusõigusliku maa pindala on suurem kui selle maa pindala, mille kohta toetust taotletakse, loetakse kohustusealuseks maaks maa ning selle pindalaks pindala, mille kohta toetust taotletakse. Kui kontrolli käigus selgub, et tegelik toetusõigusliku maa pindala on väiksem kui taotluses näidatud, rakendatakse [komisjoni delegeeritud määruse \(EL\) nr 640/2014](#) artiklit 19. Kohustus algab sel juhul kindlakstehtud pindalale. Ühel taotlejal saab sama toetuse kohta olla vaid üks kohustus.

Selleks, et tagada paindlikkus mitmeaastase kohustusega hõlmatud maade liikumisel majapidamiste vahel, on lubatud kohustuste üleandmine ja suurendamine ning ka asendamine.

2017. aasta olulisemaks muudatuseks on, et alustada saab uusi KSM kohustusi, sh suurendada kohustust enam kui 20 % esimese kohustuseaasta kohustuse aluse maa pindalast.

2017. aastast alates ei või võtta uut kohustust sellise maa kohta ega suurendada kohustust sellise maa arvelt, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Balticu raudtee trassikoridori asukohaks. Planeeritava Rail Balticu trassikoridori jäävaid maid saate vaadata Maa-ameti geoportaalist (<http://geoportaal.maaamet.ee/>) valides menüüst kaardirakendused „Kitsenduste kaart“ ja lülitades kaardikihtide valikus sisse „Rail Baltic trass“.

Oma kehtivaid kohustusi saate kontrollida vanas [e-PRIA](#)s: Teenused→Pindalatoetused→Andmete esitamine→ Pindala- ja loomapõhiste toetuste kohustuste andmete vaatamine ja üleandmine.

### 3.1. Kohustuse üleandmine

Kohustuse võib koos maaga üle anda, v.a. esimesel kohustuseaastal. Kui kohustusega hõlmatud maa läheb majapidamisest välja, üle teisele isikule, võib teine isik kohustuse üle võtta ja sellega jätkata. Kui kohustust üle ei võeta, siis kohustus lõpetatakse ja kohustuse üleandjalt toetust tagasi ei nõuta.

Sama kehtib ka juhul, kui kogu põllumajanduslik majapidamine antakse üle. Ka siis saab kõik ületulnud kohustused kas üle võtta või siis nendest loobuda.

Maa ja kohustuse üleminekul peab üleantud maa ja kohustusega seotud dokumendid (või koopiad dokumentidest, näiteks põlluraamatust, mullaproovidest jne) andma üle uuele maavaldajale, kes jätkab dokumentide pidamist.

Kohustust saab üle anda vanas [e-PRIA](#)s: Teenused→Pindalatoetused→Andmete esitamine→ Pindala- ja loomapõhiste toetuste kohustuste andmete vaatamine ja üleandmine. Lisaks tuleb esitada kogu majapidamise/ettevõtte üleandmisel soovituslik vorm „[Teave põllumajandusliku majapidamise/põllumajandusettevõtte üleandmise-ülevõtmise kohta ja taotlus ülevõtjale toetus\(t\)e maksmiseks](#)“ teenuse „Dokumendi üleslaadimine (pindalatoetuste taotluse lisadokumentide esitamiseks)“ kaudu.

### 3.2. Kohustuse suurendamine

Kohustuse suurenemist arvestatakse esimesel kohustuseaastal võetud kohustusealuse maa pindala järgi. Üldjuhul saab kohustust kogu viieaastase kohustuseperioodi jooksul kokku suurendada kuni 20% kohustusealuse maa pindalast selle toetusõigusliku maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud. Kui kohustus suureneb üle 20%, algab uus viieaastane kohustus.

Ülevõetud kohustust suurendada ei saa. Kohustuse üleandmisel jääb kohustuse suurendamise õigus selle maa osas kohustuse üleandjale, kes esmakordselt selle maa kohta kohustust alustas.

Uut KSM kohustust pärast 2017. aastat alustada ei saa.

### 3.3. Kohustuse asendamine

KSM kohustuse saab asendada:

- 1) täielikult maaelu arengukava 2014-2020 perioodi MAH kohustusega;
- 2) osaliselt või täielikult MULD kohustusega.

KSM kohustuse saab asendada kogu kohustusealuse maa pindala ulatuses mahepõllumajandusega jätkamise või mahepõllumajandusele ülemineku toetuse saamiseks võetava kohustusega ja taotlejal algab uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat. Osaliselt või täielikult saab KSM kohustuse asendada ka MULD kohustusega. Kui taotlejal juba on MULD kohustus, siis liidetakse asendatud kohustusealuse maa pindala taotleja olemasoleva kohustusealuse maa pindalaga, ning algab uus kohustus, mille kestus on 5 järjestikust kalendriaastat. KSM kohustuse täielikul asendamisel MULD kohustusega peab asendamise aastal olema taotlejal muu KSM maa, nt ülevõetud KSM kohustusega maa. KSM kohustuse asendamisel MULD kohustusega peab rohumaa olema rajatud hiljemalt kohustuse asendamise aasta 15. juuniks.

## 4. TAOTLEMINE

### 4.1. Taotleja

Kõik toetuse taotlejad peavad olema kantud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse. Avaldus taotleja andmete kandmiseks registrisse tuleb esitada esmakordsel toetuse taotlemisel hiljemalt koos pindalatoetuste taotlusega. Avaldust saab esitada uues e-PRIA iseteeninduskeskkonnas <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuses "Kliendi andmed". Vormi leiata ka aadressilt [http://www.pria.ee/et/Registrid/Toetuste\\_register](http://www.pria.ee/et/Registrid/Toetuste_register). Kui registrisse kantud andmed on muutunud, peab taotleja esitama vabas vormis registrikande muutmise avalduse 15 tööpäeva jooksul andmete muutumisest arvates. Ajakohastatud andmed võimaldavad PRIA taotluste osas täiendavate küsimuste tekkimise korral taotlejatega operatiivselt ühendust võtta ja tagada ka toetuste kiire ja täpse maksmise. Kindlasti palume taotlejal üle kontrollida oma e-posti aadress PRIA kliendiregistris.

### 4.2. Põllumajandusmaa registrisse kandmine

Kui põllumajandustootja soovib kasutusele võtta põllumajandusmaad, mis ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse ning taotleda nendele põllumassiividele järgnevatel aastatel pindalatoetusi, peab ta hoolitsema selle eest, et sellised põllumassiivid saaksid kantud registrisse ning esitada PRIA-le sellekohase avalduse. Avaldus tuleb esitada ka juba registris olevate põllumassiivide piiride muutmiseks juhul, kui põllumajandustootja on nt eemaldanud võsatuka, kivihunniku või eelmistest aastatest seisvad silopallid, mis varem olid toetusõiguslikust põllumajandusmaast, mida nüüdseks kasutatakse ja haritakse, välja lõigatud. Uued põllumassiivid võivad nõuda PRIA teostatavat kohapealset kontrolli. Alles pärast avalduste läbivaatamist ja kohapealset kontrolli on PRIA võimalik sellised maad registrisse kanda ning anda põllumassiivile unikaalne numberkood. Uute maade kasutuselevõtmise korral palub PRIA taotlejatelt ka kinnitust maakasutusõiguse olemasolu kohta. Kinnituses tuleb täpsustada, millise maakasutusõigusega on tegemist. Kui maakasutusõigus tekib kokkuleppe või lepingu alusel, tuleb lisada ka lepingu teise osapoole nimi ja kontaktandmed.

Avalduse esitamiseks on taotlejal mitu võimalust:

- Elektrooniliselt kasutada vana e-PRIA teenust „Põllumassiivi ja maastikuelemendi piiri ettepanek“;

- Saata e-kiri e-posti aadressile [maa@pria.ee](mailto:maa@pria.ee);
- Saata avaldus kirjalikult PRIA põldude registri büroole (Tähe 4, Tartu, 51010);
- Viia avaldus lähimasse PRIA teenindusbüroosse.

Teenuse „Põllumassiivi ja maastikuelemendi piiri ettepanek“ põllumassiivide lisamiseks ja põllumassiivide piiride muutmiseks leiate vana e-PRIA portaalist (<https://epria.pria.ee/epria>) teenuste nimekirjast „Pindalatoetuste“ alajaotusest.

Juhul, kui taotleja soovib HPK määruse § 3 lõigetes 1–7 kirjeldatud maastikuelemendid - põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk, kraav, kiviaed – kanda põllumassiivide registrisse ning arvestada need toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka, peab ta esitama PRIA-le maastikuelemendi kohta, mis põllumassiivi kaardil ei kajastu, andmed ja graafilise materjali asjakohase avaldusega. Selleks saab kasutada vana e-PRIA teenust „Põllumassiivi või maastikuelemendi piiri ettepanek“. Avalduses palume ära näidata põllumassiivi numbrit ja maastikuelemendi tüüpi ning lisaks märkida nende elementide pindala ja asukoht.

Registrisse kantakse toetusõiguslikuna põllumajandusmaa, mida hoitakse heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis ehk kasutatakse põllumajanduskultuuride kasvatamiseks, püsirohumaana või püsikultuuride all oleva maana.

### 4.3. Põldude joonistamine e-PRIAs

Vana [e-PRIA](#) teenuses „Minu põllud“ saab enne pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse täitmist joonistada põllud ja eelmise aasta põldude andmed üle kontrollida ning vajadusel sisse viia vahepeal toimunud muudatused.

Enne taotlusperioodi algust näidatakse teenusesse „Minu põllud“ eelmisel aastal kindlakstehtud andmeid. Selleks asendatakse taotleja joonistatud põldude piirid ning märgitud taotluse andmed PRIA kontrollitud ja kindlaks tehtud andmetega. Andmete asendamise eesmärgiks on aidata taotlejatel esitada taotlusi õigemate ja uuendatud andmetega. Kui PRIA on andmete uuendamise lõpetanud ja klient pärast seda esimest korda teenusesse siseneb, kontrollitakse kõikidel taotlejatel, kas nende andmetes on kindlaks tehtud andmeid. Nendeks võivad olla:

- kohapealse kontrolli tulemused (GPS mõõdistused);
- kaugseire teel kontrollitud andmed (satellidipildilt mõõdistused);
- administratiivse kontrolli tulemused (põldude andmete muudatused, sh ka põldude jagunemised massiivide vahel);
- taotleja enda tehtud paberil muudatused;
- eelmise taotluse põldude korrigeeritud jooned (põllupiiri on lõigatud ortofoto alusel uuendatud põllumassiivi piiriga);
- põllumajandusameti kontrollitud andmed.

Kui Teil selliseid andmeid esineb, laetakse „Minu põllud“ teenusesse värske andmete seis. Kõik eelmise aasta põldude andmed asendatakse taotluse esitamise järgse või kindlakstehtud seisuga. See tähendab, et kui olete enne andmete asendamist vahepeal põldude piire muutnud, peate need uuesti joonistama! Asendamine või uuesti joonistamine ei puuduta selliseid põlde, mis ei olnud kantud eelmise aasta taotlusele.

Peale asendamise protsessi lõppemist antakse Teile infoteade toimunud muudatustest. Teates on välja toodud muudetud, juurde lisatud ning kustutatud põldude arv. Muudetakse neid eelmisel aastal taotlusel olnud põlde, mille andmed erinevad PRIA andmetest. Põlde lisatakse juurde, kui näiteks kohapealses kontrollis on eest leitud ühe põllu asemel mitu põldu. Teenusest

kustutatakse põllud juhul, kui kontrolli tulemusena on põld kokku mõõdetud teise põlluga või on põllul vastav puudus (nt kasutusõiguse puudumine vms) või mõõdetud pind on 0 ha.

Andmete asendamisel võivad tekkida olukorrad, kus Teil tuleb põllud uuesti joonistada (põllu alla kuvatakse teade „Põld ei ole joonistatud!“). Sellised juhud esinevad, kui eelmise aasta põllu joonistatud pindala on erinev kontrolli tulemuses märgitud põllu pindalast või taotlusel olev pindala ei võrdu viimati taotletud joonistatud pindalaga (nt kui olete esitanud paberil muudatusavalduse).

Asendatud põllud eristuvad teistest helesinise taustaga, lisaks on põldudel juures musta värvi infoteade „Põllu andmed on asendatud kindlaks tehtud andmetega!“.

„Minu põllud“ teenuses tuleb võimalikult täpselt joonistada põldude piirid, märkida põldude numbrid ja muu nõutud info. Soovitame kasutada vanas [e-PRIAs](#) ja põlluraamatus ühtset numeratsiooni. e-PRIAs arvestab põllu pindala joonistatud piiride alusel kaardirakendus. Pärast taotluse esitamist põldude muutmisel „Minu põllud“ teenuses tuleb arvestada, et taotluse muudatusavalduse esitamisel jõuavad põldudel tehtud muudatused ka taotluse muudatusavaldusele.

Kuna taotlusel on kohustuslik näidata kõik Teie kasutuses olevad põllud (vähemalt 0,01 ha põllud ja põllud, mis moodustavad kokku vähemalt 0,3-hektarilise maa-ala), siis joonistage ka need.

Põldude joonistamisel on abiks vana [e-PRIA](#) teenuse „Minu põllud“ kasutusjuhend ja teenuse videojuhend, mille leiate PRIA kodulehelt: <http://www.pria.ee/et/ePRIA/Juhendid>

Põldude joonistamisel jälgige, et:

- põld oleks märgitud õigele põllumassiivile;
- põld ei ületaks põllumassiivi piire või olete veendunud, et üle piiri joonistatud osa on toetusõiguslik;
- üks põld ei oleks korraga mitmel põllumassiivil;
- ühel põllumassiivil ei korduks sama numbriga põllud;
- põldudest oleks joonistamisel välja jäetud mittetoetusõiguslikud 0,01 hektarist suuremad maa-alad (kivihunnikud jms), millel põllumajanduslik tootmine ei ole võimalik;
- maastikuelementide alune pind oleks joonistatud põllu pinna sisse, võttes arvesse maastikuelementide toetusõiguslikkust sõltuvalt maakasutuse tüübist.

Soovi korral võite taotlusele kantava põllumajandusmaa pindala looduses ise üle mõõta või tellida mõõtmise sellealast teenust osutavalt isikult. Sel juhul jääb vastutus mõõtmise tulemuste eest teie (taotleja) ja mõõtmise teinud isiku vaheliseks küsimuseks.

e-PRIAs tehakse kontroll enne taotluse esitamist ning kui taotleja joonistanud põldude pindalad ületavad põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala, antakse taotlejale vastav hoiatus, mis annab võimaluse põllu piiri enne taotluse esitamist parandada.

NB! Ainult põldude joonistamisest toetuse taotlemiseks ei piisa. Joonistatud põllud tuleb taotluste vastuvõtuperioodil lisada taotlusvormile.

## 4.4. Taotluse täitmine

Toetuste taotlejad peavad pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse ja kõik taotluse lisavormid, kohustuse üleandmise-ülevõtmise teabe ning taotluse muudatusavaldused esitama vana [e-PRIA](#) kaudu. e-PRIA portaalis on pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse vormi juures personaalselt Teile mõeldud lisainfo, samuti toimuvad enne taotluse esitamist eelkontrollid, mis annavad märku võimalikest vigadest Teie taotlusel.

Taotlusel ja sellele lisatud dokumentidel esitatud andmete õigsuse eest vastutab taotluse esitaja.

Valige e-PRIAs taotlusvormide seast „Pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus (vormid PT50 ja PT50A) ning ökoalade loetelu“ ja täitke see.

KSM toetuse taotlemiseks märkige „JAH“ punktis 2.4 sobiliku variandi juures. Seejärel liikuge nupu „Lisa taotlusele põld“ abil teenusesse „Minu põllud“, kus saate põlde joonistada ja/või olemasolevate põldude andmeid muuta ning seejärel põllud taotlusvormile lisada.

Kui põllud on taotlusele lisatud, tehke soovi korral põllule KSM taotlemise mäрге põldude loetelu veergu 16 - märketa põldude kohta KSM toetust ei maksta!

Kui soovite taotleda KSM toetust mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest, tehke mäрге põldude loetelu veergu 18 (Korjealad). Pärast vormi „Pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus (vormid PT50 ja PT50A) ning ökoalade loetelu“ esitamist tuleb esitada mesilasperede andmete vorm MT63. Kui kasutate toetuse taotlemiseks enda mesilasperesid, esitage „Mesilasperede andmed (vorm MT63) – taotleja enda mesilaspered“. Kui Teil endal ei ole mesilasperesid, kuid on kokkulepe mesinikuga, täitke vorm „Mesilasperede andmed (vorm MT63) – mesiniku mesilaspered“. Antud vorm on kahepoolse kinnitusega taotlusvorm, st antud vorm on PRIA-le edastatud pärast seda, kui ka mesinik on e-PRIA-s antud vormi kinnitanud.

Kui soovite taotleda KSM toetust täiendava veekaitse lisategevuse eest, märkige „JAH“ punktis 2.4.2.1 ja tehke mäрге põldude loetelu (vorm PT50A) veergu 19 (TT).

Pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse täitmiseks kasutage vajadusel [e-PRIA juhendit](#).

## 5. TAOTLUSE ESITAMINE

Juhime tähelepanu, et KSM toetuse taotlemiseks tuleb pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus esitada vana [e-PRIA](#) vahendusel.

Pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse saab e-PRIA-s esitada 2.-22. maini 2017. a. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg on 23. maist kuni 16. juunini 2017. a, kuid sel juhul vähendatakse toetust 1% iga hilinenud tööpäeva kohta. Kui taotlus on esitatud nädalavahetusel või riigipühapäeval, loetakse hilinenud päevade arvestamisel taotlus esitatuks nädalavahetusele või riigipühapäevale järgneval esimesel tööpäeval.

Kuni 16. juunini võib põldude andmeid lisada või põllu pindala suurendada. Pärast 16. juunit 2017. a. esitatud taotlust menetlusse ei võeta. Taotleja saab esitada ainult ühe pindalatoetuste taotluse aastas kõigi oma põllumajanduslike majapidamiste/ettevõtete kohta kokku. Sama maa kohta võib olla vaid üks taotleja.

Kui Te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, saate vastavad toimingud teha uues e-PRIA iseteeninduskeskkonnas <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuses "Kliendi andmed". NB! Uude e-PRIA-sse ei saa siseneda pangaparoolidega läbi riigiportaali <https://www.eesti.ee>.



Uues e-PRIAs tehtud andmete muudatused jõustuvad kohe, kuid uued andmed jõuavad vanasse e-PRIAsse 15 minuti pärast.

e-PRIA portaali saate siseneda PRIA kodulehe kaudu ([www.pria.ee](http://www.pria.ee)), nii sealt kui e-PRIA portaalist leiate ka vajalikud juhendid. e-PRIAsse sisenemiseks on kliendil vaja ID-kaarti ja selle PIN-koode. Lisaks on võimalik siseneda Mobiil ID-d või internetipanga kasutajatunnuseid kasutades läbi riigiportaali <https://www.eesti.ee>.

**Taotlusi saab esitada 2.–22. maini ka PRIA maakondlikes teenindusbüroodes olevate kliendiartvutite kaudu.**

Kliendiartvuti kasutamiseks ja taotluse esitamiseks soovime broneerida aeg PRIA kodulehel [www.pria.ee/reg](http://www.pria.ee/reg), infotelefonil 737 7679 või maakondliku teenindusbüroo telefonil. Teenindusbürood on avatud esmaspäevast reedeni kl 8.30-16.00.

Taotluse esitamisel võtke kaasa isikut tõendav dokument. Kui taotleja eest kirjutab taotlusele alla esindaja, peab ta taotlusega koos esitama taotleja kinnitatud lihtkirjaliku volituse.

Kui soovite tutvuda enda eelmistel aastatel esitatud taotlustega, leiate need e-PRIAs „Dokumendid“ menüüst alajaotusest „Esitatud“. Seal näete ka alates 2012. aastast paberil esitatud taotluste andmeid.

Juhime tähelepanu, et taotluseid vastu võtavad PRIA teenistujad ei tohi taotlejaile taotlustele kantavate andmete osas sisulist nõuannet jagada. PRIA teenistujate ülesandeks on taotlusvormide ning juhendmaterjali jagamine ning taotluste vastuvõtmine; neilt saab küsida üldist informatsiooni, teavet õigusaktide kättesaadavuse jms kohta.

Taotlusperioodil saate pöörduda e-PRIAs taotluste esitamiseks tasuta juhendamisteenuse saamiseks konsulentide poole. Juhendamisteenust koordineerib Maaelu Edendamise Sihtasutus. Täpsem info ja teenuse osutajate nimekiri on aadressil: <http://www.pikk.ee/teenused-ja-tooted/e-pria-kasutamise-juhendamine>.

Soovime aegsasti e-PRIAs põllupiirid ära joonistada ning tegeleda taotlusvormi täitmise ja esitamisega esimesel võimalusel, sest taotlusvooru viimastel päevadel võib PRIA suurest koormusest tulenevate probleemide ennetamiseks piirata e-PRIAsse sisenejate arvu. Kui Teil ei õnnestu e-PRIAsse siseneda, palume mõne aja pärast uuesti proovida. Kui taotluse esitamine e-PRIAs taotlusvooru viimasel vastuvõtupäeval ei õnnestu, palume esitada taotluse e-posti teel digitaalselt allkirjastatult, saata postiga või tuua lähimasse maakondlikku teenindusbürosse koos selgitusega, miks e-PRIAs toetuse taotlemine ei õnnestunud. **KSM toetuste korral, kus e-PRIAs taotluse esitamine on kohustuslik, hindab PRIA hiljem, kas on põhjendatud taotluse esitamine muul viisil kui e-PRIAs.**

**PRIAle tuleb e-PRIA kaudu esitada järgmised dokumendid:**

- kui taotleja andmed ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, esitab ta koos taotlusega PRIAle [avalduse](#) oma andmete kandmiseks registrisse. Avalduse saab esitada uues e-PRIAs (<http://www.pria.ee/et/ePRIA>) ja maakondlikus teenindusbüroos, vormi leiate samuti PRIA kodulehelt;
- pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus ([vorm PT50](#)) koos põldude loeteluga ([vorm PT50A](#));
- 1-aastase toetuse taotlemisel mesilaste korjealade rajamise lisategevuse eest tuleb esitada vanas [e-PRIAs](#) lisaks „Mesilasperede andmed (vorm MT63) – taotleja enda mesilaspered“ ja/või „Mesilasperede andmed (vorm MT63) – mesiniku mesilaspered“;

- 5-aastase kohustuse üleandmisel tuleb esitada [Teave kohustuse üleandmise–ülevõtmise kohta](#) koos põldude andmetega e-PRIA teenuses „Pindala- ja loomapõhiste toetuste kohustuste andmete vaatamine ja üleandmine“, kogu majapidamise/ettevõtte üleandmisel soovituslik vorm „[Teave põllumajandusliku majapidamise/põllumajandusettevõtte üleandmise-ülevõtmise kohta ja taotlus ülevõtjale toetus\(t\)e maksmiseks](#)“ teenuse „Dokumendi üleslaadimine (pindalatoetuste taotluse lisadokumentide esitamiseks)“ kaudu.
- kui andmed põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, saab taotleja joonistamisel abiinfona kasutada katastripiiride kihti.

**Palume mitte jätta taotluse esitamist viimasele päevale!**

## **6. TAOTLUSEL ESITATUD ANDMETE MUUTMINE VÕI TAOTLUSE MENETLEMISE LÕPETAMINE**

Taotlusel esitatud andmeid võib täiendada või taotluse menetlemise osaliselt või täielikult lõpetada (annulleerida), esitades taotluse muutmise- või annulleerimisavalduse e-PRIA kaudu. Kui kehtiva kohustuseperioodi jooksul muutuvad toetuse nõuded, mis ei ole toetusesaajale vastuvõetavad, siis kohustus lõpeb ja kohustuse kehtivusaja eest tagasimaksmist ei nõuta.

Kui põllumajandustootjal ei ole võimalik kavandatud tegevusi teha või ilmastiku tõttu ei anna need soovitatavat tulemust, tuleb esitada sellekohane kirjalik teave 15 tööpäeva jooksul arvates kavandatud tegevusi takistava asjaolu esinemisest, muutes vajadusel taotlusel esitatud andmeid. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest või toetussumma vähendamisest ja toetusest ilmajäämisest.

### **6.1. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist**

Kui pärast toetuse taotluse esitamist ja enne kõigi toetuse saamise nõuete (sh nõuetele vastavuse nõuded) täitmist, läheb kogu põllumajanduslik majapidamine/ettevõtte ühelt omanikult üle teisele, on võimalik toetuse maksmine uuele omanikule. Selleks peab põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üle võtnud isik ülevõtmisperioodil esitama PRIA-le majapidamise/ettevõtte ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotlema toetuse maksmist. Ülevõtmisperioodiks, mille jooksul tuleb esitada ka nimetatud dokumendid, on 23. mai kuni 1. september.

Ülevõtmise puhul antakse kõik üleandja toetuse taotlemisega kaasnevad õigused ja kohustused ülevõtjale.

Juhul kui ülevõtmist tõendavaid dokumente eelpool nimetatud ajavahemikul ei esitata, siis makstakse toetus üleandjale, kui toetuse saamise nõued on täidetud.

### **6.2. Taotlusel esitatud andmete muutmine**

Taotlusel esitatud andmete muutmiseks peab taotleja esitama muudatused e-PRIA kaudu.

- Kuni 16. juunini on võimalik põldude andmeid lisada või põllu pindala suurendada;

- Taotluse saab osaliselt või tervenisti tagasi võtta kuni kohapealse kontrolli toimumiseni või kohapealsest kontrollist teatamiseni, PRIA leitud vigadest teadaandmiseni või toetuse määramise otsuse tegemiseni;
- Taotleja peab PRIAt 15 tööpäeva jooksul kirjalikult teavitama pärast taotluse esitamist tekkinud olulistest muudatustest (nt ta asendab taotlusel esitatud põllumajanduskultuuri või vähendab põllumajandusmaa pindala) ja nõuete täitmist takistavatest asjaoludest (nt niitmise hilinemine pikaajalise sajuperioodi tõttu jms). Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest, toetussumma täiendavast vähendamisest või sellest ilmajäämisest.
- Puuduseid taotluses, mille osas on taotlejat teavitatud e-PRIA vahendusel või kirjalikult, on samuti võimalik kõrvaldada vaid 16. juunini. Hilisemate muudatuste osas võidakse muudatust nõuete täitmise hindamisel arvestada, kuid toetust muudatusega seotud põllule siiski maksta enam ei saa. Näiteks kui pärast 16. juunit teavitada põllul kasvatatava põllumajanduskultuuri muutumisest, siis ei maksta põllu osas toetust, mille raames jääb uus kultuur algselt taotlusele märgituga võrreldes erinevasse ühikumääragrappi.
- Juhul kui muudatused on tingitud erandlikest asjaoludest või vääramatust jõust (vt [vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud p 6.4.](#)), siis taotleja teavitab sellest PRIAt eraldi, esitades Teenused – Taotlused - [Dokumendi üleslaadimine \(pindalatoetuste taotluse lisadokumentide esitamiseks\)](#) kaudu vabas vormis selgituse erandlike asjaolude või vääramatu jõu esinemise kohta, taotlust muutma ei pea.

### 6.3. Taotluse menetlemise lõpetamine (annulleerimine)

Taotluse võib e-PRIA kaudu annulleerida kuni:

- kohapealsest kontrollist või PRIA leitud vigadest teatamiseni;
- toetuse määramise otsuse tegemiseni.

Taotluse annulleerimisel on taotleja samas seisus kui enne taotluse esitamist. Kui taotleja annulleerib taotluse enne vastuvõtuperioodi lõppu, saab ta uue antud aasta taotluse esitada kuni vastuvõtu perioodi lõpuni. Kui taotleja annulleerib taotluse pärast taotluste vastuvõtuperioodi lõppu, saab ta esitada uue taotluse järgmisel taotluste vastuvõtmise perioodil. Kui taotleja annulleerib esitatud taotluse 5-aastase kohustuseperioodiga toetuse osas, siis kohustus katkeb ning varasematel aastatel saadud toetus tuleb taotlejal tagasi maksta.

### 6.4. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud

Vääramatu jõud on asjaolu, mida taotleja ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt ei saanud temalt oodata, et ta kohustuse võtmise ajal selle asjaoluga arvestaks, seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

Vääramatu jõuna või erandliku asjaoluna käsitatakse näiteks järgmisi juhtusid:

- taotleja surm;
- taotleja pikaajaline töövõimetus;
- põllumajandusettevõtte olulise osa sundvõõrandamine, kui kohustuse võtmise päeval ei olnud sellist sundvõõrandamist võimalik ette näha;
- raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajandusettevõtte põllumajandusmaad;
- taotleja ettevõtte ümberkruntimine, kui see pole algatatud omanike huvidest lähtuvalt.

Vääramatu jõu olemasolu hindamisel võetakse arvesse üksikjuhtudel ilmnenud asjaolusid. Vääramatu jõud peab olema tekkinud kummagi poole süüta. Näiteks kui taotlejal on maa kasutamiseks sõlmitud rendileping ja rendileandja seda rikub, ei ole tegemist vääramatu jõuga. Lepingu rikkumisel saab taotleja oma õiguste kaitseks pöörduda maakohustusse [tsiviilkohtumenetluse seadustikus](#) sätestatud alustel ja korras.

Vääramatust jõust ja erandlikest asjaoludest tuleb PRIAt teavitada kirjalikult 15 tööpäeva jooksul alates kuupäevast, kui seda on võimalik teha. Teavituse tulemusena on PRIAl võimalik kontrollida teavituses toodud asjaolude olemust (nt ei ole vääramatu jõud või erandlik asjaolu tehnika purunemine) ja arvestada sellega toetuse nõuete rikkumise hindamisel. Taotleja peab arvestama, et erandlikest asjaoludest teavitamine võib leevendada tähtjaks nõude täitmata jätmise sanktsiooni, kuid ei vabasta nõude täitmisest ja nõue tuleb täita esimesel võimalusel. Eelnevast tulenevalt võetakse teavitus menetlusse, mille tulemusena selgub sõltuvalt asjaoludest ka selle mõju toetusele, kuid eraldi vastuskirja võimalike tagajärgede osas taotlejatele ei saadeta.

### **Kohustuse jätkamine taotleja surma korral**

Kohustust saab nii täielikult kui osaliselt jätkata pärija, kaaspärija või muu isik. Osalise jätkamise korral tuleb näidata, milliste pindalade osas kohustust jätkatakse.

Kohustuse jätkamise korral tuleb PRIAle esitada järgmised dokumendid:

- kui pärija jätkab kohustust:
  - kirjalik avaldus kohustuse ülevõtmise kohta;
  - koopia pärimisõiguse tunnistusest.
- kui kaaspärija jätkab kohustust:
  - kirjalik avaldus kohustuse ülevõtmise kohta;
  - koopia pärimisõiguse tunnistusest;
  - avaldus teistelt kaaspärijatelt toetustest loobumise kohta selle maa või toetuse osas.
- kui muu isik jätkab kohustust:
  - koopia pärimistunnistusest;
  - nõusolek pärimisõiguslikelt isikutelt põllumajandusega jätkamiseks ja toetuse taotlemiseks nendel maadel;
  - teave üleandmise-ülevõtmise kohta koos põldude loeteluga.

## **7. TAOTLUSE KONTROLLIMINE**

Taotluse kontrollimine jaguneb administratiivseks ja kohapealseks kontrolliks. Kontrollitakse, kas taotleja ning tema maa vastavad toetusõiguslikkuse ja toetuse saamise ning nõuetele vastavuse süsteemi nõuetele. Lisaks kontrollitakse ka mitmeid nõuetega sätestatud dokumente (nt põlluraamatut jm) ja muid haldusmenetluse käigus vajalikke tõendeid ja andmeid.

### **7.1. Halduskontroll**

Kontrollitakse:

- kas taotleja iga põld (või maa-ala kokku) on vähemalt 0,30 ha ning kas ka pärast kontrollimist on nõuetele vastav pindala kokku vähemalt 1,00 ha;
- kas põllumassiiv, mille kohta toetust taotletakse, on kantud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse;
- põllumassiivi pindala ületaotlemist, s.t põllumassiivi põhiselt taotlustes kirjas olnud põldude pindalade summat võrreldakse põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindalaga. PRIA kontrollib põllumassiivil asuvate põldude pindalaid ja vajadusel kasutamise õiguslikku alust kohapeal;
- topelettaotlemist, s.t. taotlemist samale maale erinevate taotlejate poolt;
- kas kultuur on toetusõiguslik taotletud toetuse jaoks;
- taotlusel märgitud maakasutustüübi ja põllumajanduskultuuri vastavust;

- võrreldakse taotlusele esitatud andmeid sama taotleja eelnevatel aastatel esitatud andmetega. Oluliste erinevuste korral viiakse läbi täiendav kontroll või esitatakse järelepärimine;
- nõuetele vastavuse osas loomade registri teavitusi ning loomade tähtaegset märgistamist;
- nõuetele vastavuse osas maastikuelementide säilitamist;
- koolituste läbimise nõude täitmist;
- kas taotleja on FIE või juriidiline isik;
- vaadatakse, kas kohustust on jätkatud, kas maad kasutatakse õiguslikul alusel, kas on esitatud vajalikud kohustuse üleandmise-ülevõtmise teatised, kas ülevõtja on esitanud pindalatoetuste taotluse ja ülevõetud kohustusealustele põldudele toetusi taotlenud.

Kui administratiivse kontrolli käigus avastatakse märke võimalikust nõuete rikkumisest, viiakse läbi järelkontroll mistahes teise asjakohase menetluse ja vajadusel kohapealse kontrolli abil või saadetakse järelepärimine taotlejale.

## 7.2. Kohapealne kontroll

Pindalatoetuste kohapealsed kontrollid algavad pärast taotluste vastuvõttu ning kestavad vajadusel aasta lõpuni. Nõuetele vastavuse süsteemi nõuete täitmise osas teostatakse kontrollid aastaringselt. Kohapealseid kontrollid tehakse kontrollivalimite alusel. Kohapeal kontrollitakse, kas kultuur, maakasutus ja pindala vastavad taotletule ning kas toetuse saamise nõuded on täidetud. PRIA võib kasutada kohapealsete kontrollide läbiviimiseks ka ATVsid. ATV kasutamisest antakse taotlejale eelnevalt teada.

Kohapeal kontrollitavad dokumendid on olenevalt taotletud toetustest järgmised: põlluraamat(ud) koos sinna kantud seireandmetega, viljavaheldus- või külvikorra(ud)plaan(id), maa kasutusõigust tõendav dokument, nõuete kohaselt täidetud väetamisplaan(id), mullaanalüüside katseprotokollid, koolituste tunnistused, seemnepartii sertifitseerimist tõendavad külvatud seemne müügipakendi etiketid ja sertifitseeritud seemne ostmist tõendavad dokumendid.

Maa kasutusõigust kontrollitakse kohapealse kontrolli käigus, kuid kasutusõiguse puudumine võib selguda ka halduskontrollis.

Toetuse nõuete rikkumist hinnatakse vastavalt selle raskusele, ulatusele ja püsivusele. Hindamine toimub hindamismatriksite alusel, mis avaldatakse PRIA kodulehel. Kohapealset kontrolli läbiviiv teenistuja võib rikkumise hindamisel kasutada kaalutusõigust ja anda hindamismatriksist erinevaid punkte.

Põllu pindala mõõtmised teostatakse mööda toetusõigusliku põllumajandusmaa ja põllumajanduskultuuri piiri, kontrollides põllumajandustootja taotletud pinna vastavust tegelikule olukorrale. Kahtluste ja vaidluste korral on otsuse aluseks kohapealse kontrolli tulemused. Kui taotleja või tema esindaja viibib kohapealse kontrolli juures, peab ta vajadusel järelevalveametnikule ette näitama põllu piiri.

Visuaalselt kontrollitakse, kas HPK raames säilitamisele kuuluvad maastikuelemendid, mis on arvestatud põllumajandusmaa pindala hulka, vastavad kehtestatud parameetritele (sõltuvalt maastikuelemendi tüübist kontrollitakse selle suurust, laiust, kõrgust või pikkust jms) ja asukohale ning kas põllu maakasutus vastab maastikuelemendiga seotud maakasutusele (nt kas põllusaar asub põllumaal – maakasutus P või M). Erinevuste leidmisel maastikuelemendid mõõdistatakse ning mittevastavad maastikuelemendid arvestatakse põllu pindalast välja.

[Euroopa komisjoni rakendusmääruse \(EL\) nr 809/2014](#) artikli 38 ja 40 kohaselt võib kontrollimisel kasutada kaugseiret. Kaugseire teel tehtava kontrolli puhul mõõdetakse arvutis,

kõrgresolutsiooniga (0,5-0,6m piksliga) piltidelt põllumajandustootjate poolt taotletud põldude pindalasiid. Pildid, millelt tehakse mõõtmisi on tehtud kontrolli aasta toetusperioodi kestel ja on mõeldud ainult sihtotstarbeliseks kasutamiseks. Neid ei tehta kogu Eesti territooriumi kohta. Kui kaugseire teel ei ole kontrollitava taotluse põldude pindalasiid võimalik piisavas ulatuses mõõta või on kaugseire teel tehtud mõõtmisega tuvastatud pinnaerinevus, suunatakse põld edasi kohapealsesse kontrolli. Kohapeal viiakse läbi täiendavad mõõtmised GPSiga.

Kuna puudega kaetud alal ei ole tootmine võimalik samamoodi nagu puudeta alal, siis arvatakse põllu toetusõiguslikust pindalast välja alad, kus puude ja/või kadakate arv hektari kohta ületab 50. Arvestus toimub vaid puudealuse pinna, mitte kogu põllu pinna suhtes. Nt on 5 ha põllu ühes osas umbes 0,6 ha ulatuses puudega kaetud ala, millel kasvab 36 puud. Arvestatuna 1 ha peale on sellel alal 60 puud, mistõttu puudega kaetud osa mõõdetakse põllu pinnast välja. Kui sellel pinnal oleks 15 puud, siis arvestatuna 1 ha kohta on seal 25 puud ja seda ala välja ei mõõdetata.

Kohapealses kontrollis ei loeta toetusõiguslikeks alaliselt liigniiskeid alasid, millel liigse vee tõttu ei ole võimalik põllumajanduslikku tegevust (rohumaade puhul niitmist või karjatamist, põllukultuuride puhul kultuuri rajamist, harimist ja koristust) läbi viia. Sellised alad on näiteks kobraste üleujutusosalad, tiigid ning alad, mida ei saa lugeda heas korras olevaks põllumajandusmaaks, nt soodid, mudamüklad ja roostikud. Sellised alad kuuluvad registrist kustutamisele.

Kui KSM taotleja põld või põllud, millel kasvatatakse põllukultuure või köögivilja või mida hoitakse mustkesas, moodustavad enam kui 20 hektari suuruse ühtse maa-ala, mis piirneb mootorsõidukite liiklemiseks avalikult kasutatava teega, mille koosseisu kuuluval teemaal ega teega külgneval taotleja põllumajandusmaal ei ole vähemalt kahe meetri laiust püsitaimestikuga rohumaariba või maastiku joonelementi, nagu kraav, hekk või kiviaed, peab taotleja eelpool nimetatud tee ja põllukultuuride, köögivilja ning mustkesa vahele rajama 2–5 meetri laiuse rohumaariba või maastiku joonelemendi. Rohumaariba ehk põlluserva laiust arvestatakse rohuga kaetud teeservast kuni põlluservani. Kraavi laiust arvestatakse tasapinnaliselt ehk risti üle kraavi. Üldjuhul hinnatakse rohumaariba laiust visuaalselt, vajadusel mõõdistatakse mõõdulindi või GPSiga.

*Näide:* Toetusõigusliku põllu ja avalikult kasutatava tee vahele jääb 2 meetri laiune põõsariba ja 5 meetri laiune rohumaariba (rohumaariba kokku koos põõsaribaga on 7 meetrit lai). Sellisel juhul on rohumaariba nõue täidetud, kuid kuna rohumaariba laius koos põõsaribaga on üle 5 m, mõõdetakse toetusõigusliku põllu pindala ja rohumaariba pindala eraldi põldudena.

PRIA kontrollib kohapeal MAK 2014–2020 raames võetud KSM kohustuse puhul toetusõiguslikkuse nõudeid, toetuse nõudeid, HPK nõudeid.

Veterinaar- ja Toiduamet (VTA), Põllumajandusamet (PMA) ja Keskkonnainspeksioon (KKI) kontrollivad kohapeal kohustuslikke majandamisnõudeid. KKI kontrollib lisaks ka HPK määruses toodud veekaitse nõudeid.

Kohapealses kontrollis täidetakse kontrollaruanne koos lisadega, kuhu ka taotlejal on võimalik lisada omapoolsed märkused. Kontrollaruande allkirjastavad inspektor ja taotleja või tema volitatud esindaja. Kontrollaruande allkirjastamisega tõendab taotleja või tema esindaja kohapealse kontrolli toimumist ja et on tutvunud kohapealse kontrolli raames tuvastatud leidudega. Kui kohapealses kontrollis on tuvastatud eiramisi või on mõõdetud põldusid, siis saadetakse taotlejale postiga kontrollaruande koopia. Taotleja soovil võib kontrollaruande koopia saata ka taotleja aruandele märgitud e-posti aadressil. Kui taotlejal on pretensioone kohapealse kontrolli läbiviimise või kohapealse kontrolli tulemuste kohta, siis saab ta need

esitada 15 kalendripäeva jooksul arvates kontrolli toimumisest või kontrollaruande koopia kättesaamisest.

## 8. TOETUSE VÄHENDAMINE

Toetuste vähenduse arvestamine toimub vastavalt [komisjoni määrusele nr 640/2014](#).

### 8.1. Toetuse vähendamine toetusõiguslikkuse alusel, s.h pindalade erinevuse tõttu

Nõude rikkumine	Vähendamine
Taotlusel esitatud pindala on väiksem kui tegelik kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindala.	Toetus määratakse taotluses esitatud andmete alusel.
Taotlusel esitatud pindala on kuni 3% või kuni 2 ha suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Toetus määratakse mõõdetud või kindlakstehtud pindala järgi.
Taotluses esitatud pindala on üle 3% või üle 2 ha, kuid kuni 20% suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Toetust vähendatakse taotletud pinna ja mõõdetud või kindlakstehtud pinna kahekordse vahe võrra.
Taotluses esitatud pindala on üle 20% ja kuni 50% suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Kultuurigrupi* osas jäetakse taotlus rahuldamata.
Taotluses esitatud pindala on üle 50% suurem kohapealse kontrolli käigus mõõdetud või põllumassiivide registris kindlakstehtud pindalast.	Kultuurigrupi* osas jäetakse taotlus rahuldamata. Lisaks arvatakse taotleja veel üks kord toetusesaajate hulgast välja tuvastatud pinnaerinevusele vastava summa ulatuses. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus seoses taotlustega, mille ta esitab järgneva kolme kalendriaasta jooksul.

\*kultuurigrupp – ühe toetuse raames sama toetusmääruga toetatavad kultuurid.

*Näide:* Kui taotleja taotles toetust 100 ha kohta, kuid kohapealses kontrollis selgus põlde üle mõõtes, et tegelik pindala on 90 ha, siis leitakse pindalade protsendivahemik järgmiselt:

$10/90 \times 100 = 11\%$ . Kuna taotlusel esitatud pindala on kontrollimisel selgunud pindalast suurem üle 3%, aga alla 20%, siis vähendatakse toetussummat kindlakstehtud pindalast kahekordse pindalaerinevuse ehk 20 hektari võrra. Toetust ei määrata ka tuvastatud pindala erinevuse 10 ha eest. Seega kui muid toetuse vähendamisi ei ole, määratakse tootjale toetus  $100 - 30 = 70$  ha eest.

### 8.2. Toetuse vähendamine baas- ja toetatavate nõuete rikkumise eest

KSM toetuse nõuete rikkumise hindamismaatriksid asuvad [PRIA kodulehel](#).

### 8.3. Toetuse vähendamine taotluse hilinenult esitamise eest

Kui taotlus esitatakse hilinenult ajavahemikul 23. maist 16. juunini 2017. a, vähendatakse toetust 1% iga hilinetud tööpäeva kohta.

### 8.4. Toetuse vähendamine juhul, kui taotleja ei ole deklareerinud kogu maakasutust

Kui toetusesaaja ei deklareeri jooksvaks aastaks kogu tema kasutuses olevat põllumajandusmaad ning kui erinevus ühelt poolt ühtses taotluses ja/või maksetaotluses deklareeritud kogupindala ja teiselt poolt deklareeritud pindala pluss deklareerimata põldude kogupindala vahel on rohkem kui 3 % deklareeritud pindalast, vähendatakse sellele toetusesaajale kõnealuseks aastaks makstavate pindalapõhiste otsetoetuste ja/või pindalatoetusmeetmete alusel makstavate toetuste kogusummat kuni 3 %, olenevalt väljajätmise raskusastmest.

### 8.5. Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu

Nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumisest tulenevad vähendamised on lahti seletatud [nõuetele vastavuse trükises](#).

## 9. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE

PRIA peadirektor otsustab KSM toetuste taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise hiljemalt 10. veebruariks 2018. a

Määratud toetuse kohta leiate teabe e-PRIA portaalist. Määratud toetussummad avalikustatakse ka PRIA kodulehel <http://www.pria.ee> 10 tööpäeva jooksul arvates otsuse tegemisest. Toetuse vähendamise või taotluse rahuldamata jätmise otsusest teavitab PRIA Teid kirjalikult, saates käskkirja väljavõtte 10 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist. Kui olete pindalatoetuste taotlusel märkinud, et soovite saada otsuse elektrooniliselt, siis paberil saatmist ei toimu ja saate otsusega tutvuda e-PRIA portaalis menüüs „Dokumendid“ saki all „Saabunud“. Paberil väljavõtet ei saadeta ka taotlejale, kelle toetust ei vähendata.

Taotluse rahuldamata jätmise alused on kajastatud EL ÜPP rakendamise seaduse ([ELÜPS](#)) § 79. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui:

- taotlusaluste või nõuetele vastavate põldude kogupindala on väiksem kui konkreetse toetuse minimaalne toetusõiguslik pind ([ELÜPS](#) §79);
- taotlus on esitatud pärast 16. juunit 2017. a;
- taotleja ei võimalda läbi viia kohapealset kontrolli;
- taotleja on taotlusele märkinud tegelikust nõuetekohasest tuvastatud pindalast üle 20% suurema pindala, sel juhul jääb taotleja kultuurigrupi osas toetusest ilma. Kui erinevus on üle 50%, arvatakse taotleja lisaks veel üks kord järgneva kolme aasta jooksul toetusesaajate hulgast välja tuvastatud pinnaerinevusele vastava summa ulatuses;
- taotleja ei vasta vähemalt ühel kohustuseaastal konkreetse toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele. Juhul kui toetusõiguslikkuse nõude rikkumine tuvastatakse kohustuseperioodi esimesest aastast hilisemal aastal, nõutakse eelnevatel aastatel makstud toetus tagasi;
- taotleja rikub konkreetse toetuse baas- või toetatavaid nõudeid ulatuses, mis üksi või koosmõjus vähendavad toetuse summa nullini.



- Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete rikkumise äärmusliku ulatuse, raskusastme või kestvuse korral või kui esineb korduvaid ränki nõuete rikkumisi, jäetakse taotlus lisaks taotlusaastale ka järgmisel aastal rahuldamata toetuse osas, millele nõuetele vastavuse nõuded kehtivad.

KSM toetuse taotlus jäetakse rahuldamata põllu (põlluosa)osas, mis ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse või on väiksem kui 0,30 ha;

## 10. TOETUSE MAKSMINE

MAK 2014–2020 pindalatoetused makstakse välja hiljemalt 30. juuniks 2018. a.

Arveldusarve numbri või omaniku nime muutumisel tuleb taotlejal kohe PRIAt teavitada. Vastasel juhul ei ole võimalik toetussummat üle kanda. Vastasel juhul ei ole võimalik toetussummat üle kanda. Andmeid on võimalik muuta uue e-PRIA iseteeninduskeskkonna teenuses "Kliendi andmed". Seoses sellega, et PRIAl ei ole õigust kanda toetusraha kellegi teise kui vaid toetuse taotleja arveldusarvele, ei ole võimalik esitada PRIAle kolmanda isiku arveldusarve andmeid. Nende klientidega, kes on varem kellegi teise arveldusarve andmed registrisse andnud, võtab PRIA ühendust ja palub registriandmed parandada ehk esitada enda arveldusarve andmed.

Tulude deklareerimisega seotud küsimustega palume pöörduda otse Maksu- ja Tolliameti poole infotelefonil 1811 või e-kirja teel aadressil [fyysisik@emta.ee](mailto:fyysisik@emta.ee).

Lisainfot toetuste maksustamise kohta leiate Maksu- ja Tolliameti kodulehelt <http://www.emta.ee/?id=27393>.

Vanas e-PRIAs on võimalik Teil vaadata oma kõige täpsemat ja viimast finantssuhete seisut PRIAga. Näha saab Teile tehtud/tehtavaid makseid ja kõiki võlgnevusi. Maksete leheküljel on vaikumisi toodud maksed viimase aasta jooksul. Samuti on toodud ka need maksed, mis tehakse tulevikus (maksed kuupäev on kas täidetud tuleviku kuupäevaga või on täitmata). Sel kuupäeval, kui PRIA finantsosakond on omalt poolt tellinud riigikassast raha Teile väljamakseks (reeglina 2-7 päeva jooksul), saab väljamakse kuupäev Teile e-PRIAs nähtavaks. Kui kuupäev on e-PRIAs nähtav, siis sel päeval ka toetusraha Teile arvele laekub.

## 11. OTSUSE VAIDLUSTAMINE

Kui Te ei ole PRIA otsusega nõus, on Teil võimalus esitada haldusmenetluse seaduse nõuetele vastav vaie PRIA peadirektorile, põhjendades omapoolset seisukohta. Vaie tuleb edastada 30 kalendripäeva jooksul pärast haldusakti kättesaamist aadressil Tähe 4, Tartu 51010. Vaide põhjal vaadatakse taotlus uuesti üle ja tehtud otsusest teavitatakse taotlejat kirjalikult.

Tulenevalt haldusmenetluse seaduse § 76 lõikes 2 sätestatu kohaselt märgitakse vaides:

- 1) haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud;
- 2) vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) vaidlustatava haldusakti või toimingute sisu;
- 4) põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi;
- 5) vaide esitaja selgelt väljendatud nõue;
- 6) vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust;
- 7) vaidele lisatud dokumentide loetelu.

Vaidele kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja. Vaide esitaja esindaja lisab volikirja või muu volitust tõendava dokumendi, kui seda ei ole varem esitatud.

## **12. TOETUSE TAGASINÕUDMINE**

Kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et taotleja on esitanud valeandmeid, eelmiste aastate toetus on välja makstud alusetult või kui taotleja loobub 5-aastasest kohustusest enne kohustuseperioodi lõppu, peab ta kõnealuse summa tagasi maksma. Kui toetuse saajalt nõutakse eelnevatel aastatel makstud toetus tagasi, siis võetud 5-aastane kohustus lõpeb.

Kui toetuse saaja on täitnud võetud 5-aastasest kohustusest vähemalt kolme järjestikuse aasta kohustused ja lõpetab põllumajandusliku tegevuse, siis eelnevatel aastatel makstud toetust tagasi ei nõuta. Kohustus(t)e lõpetamisest seoses põllumajandusliku tegevuse lõpetamisega tuleb PRIAt teavitada vabas vormis avaldusega taotluste vastuvõtmise perioodil 2.–22. mail 2017.

[ELÜPS](#) § 111 lg 5 alusel jäetakse toetus taotlejalt tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa ei ületa 100 eurot.

Tulenevalt kehtivatest põllumassiivi identifitseerimissüsteemi ajakohastamise nõuetest (kord 2 aasta jooksul tehakse uued ortofotod) ja kohapealse kontrolli valimi suurusest (5% taotlejatest), on kehtestatud alusetult väljamakstud toetussummade tagasinõudmiseks kuni 10-aastane tähtaeg. Tagasimakse kohustust ei kohaldata, kui ajavahemik toetuse maksmise kuupäevast kuni kuupäevani, mil pädev asutus toetuse saajat esimest korda makse alusetusest teavitab, on pikem kui kümme aastat.

## **13. TOETUSE ANDMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE**

Toetuse saaja on kohustatud teavitama avalikkust toetuse andmisest ja kasutamisest, et asjakohane toetatav objekt või tegevus on viidud ellu või viiakse ellu Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist. Juhul kui toetuse saajal on olemas toetatava objekti või tegevusega seotud veebileht, tuleb sellel avaldada MAK logo ja Euroopa Liidu embleem ning esitada objekti või tegevuse lühikirjeldus. Toetuse teavitamisega seonduv on reguleeritud [maaeluministri 22.12.2015 määrusega nr 26](#). Täiendav info on PRIA kodulehel [http://www.pria.ee/et/oluline-info/vaade/tahistamine/mak\\_uus/](http://www.pria.ee/et/oluline-info/vaade/tahistamine/mak_uus/)

## **14. KESKKONNATOETUSTE SEIRE JA HINDAMINE**

Selleks, et hinnata ELis keskkonnaga seotud toetuste tulemuslikkust ja tõhusust, on vaja paralleelselt toetuste maksmisega läbi viia ka toetuste seiret ja hindamist.

Seire ja hindamise eesmärk on koguda infot arengukava rakendumise ja efektiivsuse kohta. Selleks kogutakse andmeid tegevuse läbiviimiseks kasutatud sisendite (toetusteks makstav raha), väljundite (huvi toetuste vastu, nt sõlmitud lepingud, toetustealune pindala jmt), tulemuste ja mõju kohta keskkonnale, põllumajandusele ning maaelu arengule tervikuna. Ühtlasi hinnatakse toetuste tulemuste ja mõju kokkulangevust MAKi koostamisel seatud eesmärkidega. Saadud andmeid kasutatakse rakendatud meetmete parandamiseks, uute meetmete väljatöötamiseks ning spetsiifiliste toetusmeetmete vajaduste (sh toetussummade) põhjendamiseks.

Seire- ja hindamissüsteemiga seotud peamised asutused Eestis on Maaeluministeerium, PRIA, Põllumajandusuuringute Keskus (PMK), Eesti Maaülikool ning erinevad andmekogujad. PMK oli MAK 2004-2006 raames põllumajandusliku keskkonnatoetuse ja MAK 2007-2013 raames kõigi 2. telje meetmete hindaja ning MAK 2014-2020 raames tegeleb keskkonnavalaste näitajate

kogumise ja analüüsimisega (eelkõige 4. ja 5. prioriteedi valdkonnad). Meetmete kohustuseperioodi alg- ja lõppandmete fikseerimine (kohustuse esimesel ja viimasel aastal) on väga oluline, kuna siis on võimalik välja tuua näitajate tegelik muutus perioodi jooksul. Tulemuste õigeks tõlgendamiseks on enamasti vaja andmeid koguda aga ka vahepealsete aastate kohta. PMK koostab iga-aastaselt püsihindamisaruande, milles antakse ülevaade hindamistegevustest (s.h uuringute tulemustest ning meetmete analüüsides).

Kõigi erinevate MAK keskkonnaga seotud meetmete hindamiseks saab PMK andmeid erinevatest allikatest ja koostööpartneritelt – PRIA registritest, Keskkonnaametilt, PMAst, riiklikest statistilistest andmebaasidest jne. Lisaks peab hindamisel koguma andmeid põllumajandusmaal toimuvate keskkonnaga seotud muutuste kohta ning selleks viiakse läbi spetsiaalseid pikaajalisi ja ühekordseid uuringuid ka tootjate maadel või kogutakse andmeid otse tootjatelt.

PMK alustas juba MAK 2004-2006 põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise raames andmete kogumist viie teemavaldkonna kohta – mullastik, vesi, elurikkus (bioloogiline mitmekesisus), maastik ja sotsiaalmajandus, nende andmete kogumine jätkub tänaseni. Lisaks viiakse läbi pikaajalist võrdlevat põldkatset (komplekskatse) erinevate toetusmeetmete kohta. Komplekskatses selgitatakse maaviljeluslike võtete (mullaharimine, külviaeg, orgaanilise väetise kasutamine, vahekultuurid jm) olulisust keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajanduse toetusmeetmete edasiarendamiseks tulevikus.

PMK koordineerimisel kogutakse tootjatelt või nende maadelt andmeid nt järgnevate näitajate ehk indikaatorite kohta:

- põllumajandusmaastike linnud, kimalased, taimed;
- mullaviljakus ja orgaaniline aine;
- toitelementide kogubilanss, pestitsiidide kasutuskooormus;
- ettevõtjatulu, keskkonnateadlikkus.

Hindamises osalevad põllumajandusettevõtted on valitud erinevate põhimõtete alusel – toetuste taotlemine, paiknemine erinevates piirkondades, millised on konkreetse näitaja hindamiskriteeriumid jms. Valim esindab ka erinevaid tootmissuundi (taimekasvatus, loomakasvatus, segatootmine), tootmistüüpe (mahetootmine, tavatootmine) ja tootmissuursi (väiketalud, suurtootmised). Võrdlusena on valimisse võetud tootjad, kes ei ole taotlenud keskkonnaga seotud toetusi.

Erinevatel põhjustel võib tekkida vajadus asendada mõni praegu valimis olev tootja teisega või tehakse tootjate juures ühekordseid uuringuid – seega on kõigil põllumajandustootjatel ka edaspidi võimalus seire- ja hindamisprotsessis osalemiseks.

PMK on läbi viinud ka mitu e-küsitlust, et kaasata suuremat hulka sihtrühmadest ning saada laiapõhjalist tagasisidet põllumajandustootjatelt. Tootjate kõrge vastamisaktiivsus on väga oluline tõese kuvandi saamiseks ning järeltööstuse tegemiseks ning seni on tootjad väga aktiivsed vastajad olnud. PMK ootab ka edaspidi vastutustundlikku kaasalöömist e-küsimustikele vastamisel.

Andmete kogumise sagedus sõltub sellest, millisesse seirevalimisse tootja kaasatakse, paljude indikaatorite kohta kogutakse andmeid igal toetuse taotlemise aastal või teatud arvul järjestikustel aastatel. Mõne indikaatori kohta kogutakse andmeid programmi esimesel ja viimasel aastal ning mitme indikaatori kohta kindlaksmääratud ajavahemiku tagant (nt üle aasta). PMK annab elurikkuse seirevalimis olevatele tootjatele seiretest ka kirjalikult tagasisidet, mille käigus informeeritakse ka planeeritavatest elurikkuse valdkonna seiretest. Seire jaoks andmete

kogumisel tootja maadel teavitatakse tootjat sellest eelnevalt. Teavitamise osas tuleb aga mõistev olla – alati ei saa seda päeva täpsusega öelda, sest tihti on ilm takistavaks teguriks, mis võib seire edasi lükata.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise kohta (sh uuringute aruandeid) saab pikemalt lugeda PMK kodulehelt aadressil <http://pmk.agri.ee/mak/avaleht/>.

[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse](#) § 62 lõike 2 kohaselt esitab toetuse saaja maaelu arengu toetuse saamise ja kasutamise kohta seireks ja hindamiseks vajaliku teabe.

## 15. KSM TOETUSE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID

Kõigi õigusaktide puhul palume arvestada, et lisaks õigusakti nimetuses olevale esialgsele kuupäevale võib neis olla hilisemaid muudatusi. Õigusakte elektroonilisest Riigi Teatajast lugedes palume valida hetkel kehtiv versioon.

### 15.1. Eesti õigusaktid

- [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus \(ELÜPS\)](#)
- Maaeluministri 19. jaanuari 2017. a määrus nr 8 „2017. aastal „[Eesti maaelu arengukava 2007–2013](#)” ja „[Eesti maaelu arengukava 2014–2020](#)” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused“
- Maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrus nr 49 „[Keskkonnasõbraliku majandamise toetus](#)”
- Maaeluministri 17. aprilli 2015. a määrus nr 32 „[Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus](#)“
- Põllumajandusministri 10. märtsi 2015. a määrus nr 22 „[Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord](#)“
- Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määrus nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)”
- Maaeluministri 22. detsembri 2015. a määrus nr 26 „[Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi \(EAFRD\) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020](#)“
- [Veeseadus](#)
- [Looduskaitse seadus](#)
- [Haldusmenetluse seadus](#)
- [Taimekaitse seadus](#)
- [Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus](#)
- [Ehitusseadustik](#)
- keskkonnaministri 7. oktoobri 2004. a määruses nr 126 „[Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekirj](#)”

### 15.2. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu ning Komisjoni määrused

- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1305/2013](#), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ning millega

tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548);

- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1306/2013](#) ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/200, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 809/2014](#), 17. juuli 2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega;
- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 640/2014](#), 11. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas;
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 808/2014](#), milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68);

### 15.3. Muud dokumendid

- European Commission guidance document ([DSCG-2014-32 FINAL- Rev2 FINAL](#)) ON-THE-SPOT CHECKS ACCORDING TO ART. 24, 25, 26, 27, 30, 31, 34, 35, 36,37, 38, 39, 40, 41 OF REGULATION (EU) NO 809/2014 AS AMENDED BY REGULATION (EU) 2015/2333 CLAIM YEAR 2016, GUIDANCE FOR ON-THE-SPOT CHECKS (OTSC) AND AREA MEASUREMENT1;
- European Commission guidance document ([DSCG-2014-33 FINAL - Rev 3 FINAL](#)) ON THE LAND PARCEL IDENTIFICATION SYSTEM (LPIS) UNDER ARTICLES 5, 9 AND 10 OF COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) NO 640/2014 AND ON THE ESTABLISHMENT OF THE EFA-LAYER REFERRED TO IN ARTICLE 70(2) OF REGULATION (EU) NO 1306/2013 CLAIM YEAR 2016 ONWARDS;

Eesti õigusaktidega saab tutvuda Riigi Teataja kodulehel [www.riigiteataja.ee](http://www.riigiteataja.ee). Euroopa Liidu õigusaktidega kodulehel <http://eur-lex.europa.eu>. Eesti maaelu arengukavaga 2014–2020 saab tutvuda Maaeluministeeriumi kodulehel [www.agri.ee](http://www.agri.ee). Muude toetuse menetlemisel aluseks olevate dokumentidega PRIA kodulehel [www.pria.ee](http://www.pria.ee).

**Käesolev juhend on koostatud abistavaks materjaliks toetuste taotlemisel. Juriidiliseks aluseks toetuste taotlemisel ja kasutamisel on õigusaktid.**